

Trollhättans
Stad

Friluftspan för Trollhättan

Friluftsplänen har tagits fram av Naturcentrum AB på uppdrag av Trollhättans Stad, Kultur- och fritidsförvaltningen. I arbetet har Kultur- och fritidsförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen medverkat.

Trollhättans Stad

Robert Stenberg, områdeschef Idrott och Friluftsliv
Birgitta Åkerlund, utvecklingsledare
Jenny Persson, utvecklingsledare
Jörgen Olsson, kommunekolog

Naturcentrum AB

Jonas Stenström, konsult natur och friluftsliv
Anna Elf, konsult natur och friluftsliv

Foton

s. 7, 15, 19, 22, 25 J. Nywall
s. 17 Visit Trollhättan Vänersborg
s. 18 J. Morin/Naturcentrum AB

Bakgrundskartor

Lantmäteriet

Innehåll

Inledning	4
Friluftspanens status.....	4
Ansvar och samordning.....	4
Trollhättans Stads vision	5
Olika aktörer inom friluftsliv	6
Den kommunala rollen.....	6
Andra myndigheter.....	6
Tio mål för friluftspolitiken	8
Varför är friluftslivet viktigt för Trollhättan?	10
Friluftsliv leder till folkhälsa	10
Friluftsliv är lönsamt.....	10
Friluftsliv och miljö går hand i hand.....	11
Friluftsliv och turism går hand i hand.....	11
Hur uppnår vi vår vision?	12
Värna våra friluftsområden.....	12
Friluftslivets infrastruktur.....	12
Tillgänglighet och information.....	12
Friluftsliv för alla.....	12
Friluftskartan	13
Friluftaktiviteter	14
Ett rikt föreningsliv	14
Definition av friluftsliv.....	14
Särskilt värdefulla friluftsområden	26
Teckenförklaring till kartorna på följande sidor.....	27
Översiktskarta - hela kommunen	28
Översiktskarta - tätorten.....	29
Friluftsområden.....	30
Andra friluftsområden av betydelse	68
Källor	69

Inledning

Kultur- och fritidsnämnden har på uppdrag av Kommunstyrelsen uppdaterat Friluftsplänen från år 2000. Friluftsplänen har tagits fram av en projektgrupp bestående av tjänstepersoner från Kultur- och fritidsförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen tillsammans med Naturcentrum AB.

Friluftsplänen från år 2000 har utgjort ett viktigt underlag för revideringen. Dessutom har det genomförts en workshop med föreningar och organisationer med anknytning till friluftsliv och natur.

Friluftsplänen beskriver hur och varför Trollhättans Stad ska arbeta med friluftsliv samt vilket friluftsliv som finns i kommunen. Dessutom redovisas särskilt värdefulla friluftsområden där friluftslivets intressen så långt som möjligt ska ges företräde framför andra intressen.

Friluftsplänens status

Friluftsplänen är en sektorsplan till Trollhättans översiktsplan som beskriver friluftslivets intressen. Den ska användas som underlag till den fysiska planeringen och som stöd i arbetet med friluftsförfrågningar.

Friluftsplänen tillsammans med Naturvårdsplanen, Parkprogrammet och Skogsbruksplanen är markstrategiska dokument som förtydligar översiktsplanens strategi nummer två: "En grönblå struktur för befolkningens hälsa och livskvalitet".

Ansvar och samordning

För att tillgodose alla människors behov av friluftsliv med hög kvalitet krävs samverkan. Kultur- och fritidsnämnden har genom Kultur- och fritidsförvaltningen samordningsansvar för friluftsförfrågningarna i Trollhättan. Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar bland annat för underhåll och skötsel av anläggningar i friluftsområdena. Detta sker genom samverkan med markägare och föreningslivet.

Samhällsbyggnadsnämnden genom Samhällsbyggnadsförvaltningen ansvarar för att; friluftslivets intressen tillgodoses i den fysiska planeringen, underhåll av promenadvägar och markskötsel i parkerna samt bevakar att natur- och miljövärden värnas.

Kommunstyrelsens förvaltning ansvarar för skötseln av stadens skogsinnehav och har ansvaret för den strategiska markförsörjningen som innefattar inköp av framtida markområden för friluftsliv.

Att utveckla och förvalta Trollhättans goda möjligheter till friluftsliv kräver dessutom samverkan med andra myndigheter, föreningsliv och markägare.

Trollhättans Stads vision:

En stolt och innovativ stad med plats för framtiden

Trollhättans Stads ambition är att växa till 70 000 invånare. Arbetet utgår från de globala målen i Agenda 2030 för en ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling. I denna utveckling har friluftslivet en viktig roll.

Allemansrättsligt tillgänglig mark är en förutsättning för friluftsliv. De gröna och blå miljöernas värden för Trollhättans friluftsliv och kommunens ambition kring hur dessa ska tillgängliggöras beskrivs i *Översiktsplan 2013 - Plats för framtiden*, antagen av Kommunfullmäktige år 2014.

"De gröna och blå miljöerna har stora sociala och rekreativa värden som i hög grad påverkar Trollhättebornas och besökares hälsa, livskvalitet och upplevelse av kommunen. Stadens ambition är att natur av hög kvalitet ska vara nåbar och tillgänglig från bostaden för alla oavsett funktionsnedsättning, socioekonomisk status eller ålder.

Vidare ska grönstrukturen utformas och underhållas så att den uppmuntrar till och underlättar för fysisk aktivitet i vardagen. Våra sjöar och vattendrag ska bidra till ett rikt friluftsliv och älvens kulturhistoriska roll i Trollhättan ska framhävas tillsammans med dess rekreativa och estetiska värden.

I grönområden finns möjlighet till många olika aktiviteter, och många parker och naturområden fungerar som mötesplatser där människor i alla åldrar samlas. Grönområden samt sjöar och vattendrag har även kulturella och biologiska värden som är viktiga att bevara för framtida generationer."

Kort uttryckt vill Trollhättans Stad ge förutsättningar för ett brett och varierat friluftsliv med god kvalitet och tillgänglighet för såväl trollhättebor som besökare. Vi vill med friluftslivet som komponent stärka Trollhättans varumärke och medverka i en positiv utveckling av kommunen.

Olika aktörer inom friluftsliv

Friluftsliv bedrivs av enskilda eller i grupp. Föreningar och myndigheter har en mycket viktig roll för att skapa intresse och ge inspiration. I föreningarna finns också mycket kunskap och engagemang. Kommunen och andra myndigheters uppgift är främst att skapa förutsättningar så att den enskilde eller föreningar kan göra aktiva och positiva val.

Till skillnad från många andra frågor i samhället ligger friluftslivsfrågorna inte på någon enskild central myndighet med tydliga mål, riktlinjer och budgeterade medel för verksamheten. Ansvaret delas istället mellan flera olika myndigheter:

Den kommunala rollen

Kommunerna har en nyckelroll i att skapa förutsättningar för ett väl fungerande friluftsliv (www.naturvardsverket.se). Att planera friluftslivet långsiktigt är av stor vikt för ett bra friluftsliv för befolkningen. Det innebär bland annat att skapa förutsättningar för friluftsliv genom:

- att beakta friluftsliv i den kommunala planeringen t ex vid framtagande av översiktsplan, detaljplaner m.m.,
- markinnehav och skötsel,
- att samordna och stödja ideella föreningars, myndigheters och andras åtgärder för friluftsliv,
- aktiviteter inom skola och omsorg,
- dialog och näringslivsutveckling,
- genom samverkan mellan kommunen och andra aktörer i samhället som arbetar för att utveckla friluftslivet kan förutsättningarna för friluftsliv förbättras ytterligare.

Andra myndigheter

Naturvårdsverket ska verka för att förutsättningarna för friluftsliv bevaras och utvecklas. Naturvårdsverket samordnar arbetet med friluftsliv bland myndigheter och organisationer på nationell nivå. Naturvårdsverket värnar allemansrätten, finansierar forskning och ett centrum för naturvägledning. Naturvårdsverket vägleder länsstyrelser och kommuner i frågor kring strandskydd, arbetar med naturturism i skyddade områden och fjällsäkerhet.

Boverket ansvarar för frågor om byggd miljö och hushållning med mark- och vattenområden samt för fysisk planering. Byggnad, förvaltning samt boendefrågor ingår i uppdraget.

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar, däribland i arbetet med friluftsliv samt natur- och kulturturism. Länsstyrelserna har ett allmänt uppdrag att stimulera och främja friluftsliv vid bevakning av kommunal planering, bedömning av strandskyddsärenden, i samrådsärenden och överprövning av bygglovsansökningar enligt Miljöbalken och Plan- och bygglagen. Länsstyrelsen har också en viktig roll för samordning och förvaltning av statligt ägda naturreservat och nationalparker.

Folkhälsomyndigheten har till uppgift att främja och följa upp folkhälsan. Myndigheten arbetar för att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Svenskt Friluftsliv har till uppgift att fördela statsbidrag till friluftslivets organisationer på uppdrag av regeringen.

Därutöver arbetar även följande myndigheter med friluftslivsfrågor på olika sätt: Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för delaktighet, Jordbruksverket, Konsumentverket, Naturhistoriska riksmuseet, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Skolverket, Statens fastighetsverk, Statistiska centralbyrån, Tillväxtverket och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Edsvidsleden längs Göta älv.

Tio mål för friluftspolitiken

Rik tillgång till natur, individers intresse och ideella organisationers engagemang är viktigt för människors möjlighet till friluftsliv. Det är utgångspunkten för de tio mål för friluftslivspolitiken som regeringen beslutade om i december 2012. Friluftsmålen är ett stöd för friluftslivets aktörer.

1. Tillgänglig natur för alla

Naturen ska vara tillgänglig för alla. Det innebär att möjligheten att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet är stor och människors olika behov är tillgodosedda. Områden med god tillgänglighet finns utpekade, är kända och uppskattade och förvaltas långsiktigt. Tillgänglighet har hög prioritet inom planering, information och förvaltning av natur- och kulturlandskapet samt andra områden av betydelse för friluftslivet.

2. Starkt engagemang och samverkan

Ett starkt engagemang och samverkan där personligt och ideellt engagemang står i centrum. Organisationerna bör i högre grad än i dag samverka. Ökad samverkan kan bidra till att fler människor ägnar sig oftare åt friluftsliv. Det bör även finnas etablerade strukturer för dialog och samordning av friluftslivet lokalt, regionalt och nationellt.

3. Allemansrätten

Allemansrätten är grunden för friluftslivet. Det innebär att allemansrätten värnas och allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten.

4. Tillgång till natur för friluftsliv

Det finns tillgång till natur för friluftslivet. Det innebär att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.

5. Attraktiv tätortsnära natur

Det finns attraktiv tätortsnära natur för friluftslivet. Det innebär att befolkningen har tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden.

6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Att bidra till en hållbar landsbygdsutveckling och regional tillväxt i alla delar av landet. Detta bör innebära att friluftsliv samt natur- och kulturturism bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark och hållbar utveckling och regional tillväxt.

Natur- och kulturturism bör uppmärksammas och prioriteras som strategiska verksamheter inom besöksnäringen. Upplevelserna bör kännetecknas av hållbarhet, kvalitet, värdeskapande, tillgänglighet och säkerhet.

7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Att skyddade områden är en resurs för friluftslivet. Det innebär att skyddade områden med värden för friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.

8. Ett rikt friluftsliv i skolan

Ett rikt friluftsliv i skolan. Det innebär att förskolor, förskoleklasser, grundskolor och motsvarande skolformer samt fritidshem bedriver friluftslivsverksamhet och undervisning om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling i enlighet med verksamheternas styrdokument. Barn och elever bör ges goda möjligheter att vistas utomhus.

9. Friluftsliv för god folkhälsa

Att skapa goda förutsättningar för att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet. Det innebär att evidensbaserade kunskaper om insatser som skapar förutsättningar för friluftsliv och främjar hälsa sammanställs och sprids till kommuner, landsting, ideella organisationer och andra berörda aktörer.

10. God kunskap om friluftslivet

Det finns god kunskap om friluftslivet. Det innebär att det finns etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer. Myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag bör ha god kunskap och kompetens i frågor om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur- och kulturturism.

Varför är friluftslivet viktigt för Trollhättan?

Syftet med Trollhättans Stads arbete är att ge förutsättningar för ett brett och varierat friluftsliv med god kvalitet och tillgänglighet för såväl trollhättebor som besökare. Arbetet har många positiva effekter för såväl enskilda individer som samhället i stort.

Friluftsliv leder till folkhälsa

Friluftsliv spelar en viktig roll för folkhälsan (Folkhälsomyndigheten.se). Att få möjlighet att vara ute i naturen kan ge många hälsovinster för både den fysiska och psykiska hälsan. Satsningar på friluftsliv leder till en friskare befolkning, både bland unga och gamla. Att tidigt skapa goda vanor ger glädje livet ut. Satsningar på äldre ger rörlighet, hälsa och en meningsfull ålderdom.

Stressrelaterade sjukdomar är ett av vår tids största folkhälsoproblem. Motion och vistelse i naturen är effektivt för att minska stressrelaterade besvär och fungerar dessutom som ett skydd mot kommande stress. Efter bara 4–5 minuter ute i naturen går puls och blodtryck ner och mängden stresshormoner i blodet minskar (Norling, I. & Larsson, E-L 2004).

Friluftsliv och uteliv är dessutom oftast gratis och kan utövas av alla i någon form. Möjligheterna är många och finns runt omkring oss - från att stilla betrakta omgivningen till spännande aktiviteter som paddling eller klättring. Många kan ändå behöva lite hjälp och inspiration på vägen, och där kan kommunen spela en viktig roll för att långsiktigt bidra till god folkhälsa.

Barnkonventionen slår fast i artikel nummer 31 att barn har rätt till lek, vila och fritid. Ett rikt friluftsliv är en viktig del i att uppfylla denna.

Social-, ekologisk- och ekonomisk hållbarhet är grundläggande begrepp i kommunens arbete för att skapa ett gott samhälle för alla och det finns stora utmaningar avseende inkludering, jämlikhet och folkhälsa. Här kan friluftslivet och tillgången till naturen medverka till att skapa bättre livskvalitet och välbefinnande. Friluftsplänen är ett viktigt styrdokument som ska ge förutsättningar för detta.

Friluftsliv är lönsamt

Även om kommunens satsning på friluftsliv kräver resurser uppvägs det långsiktigt av intäkter och minskade utgifter. Undersökningar visar att över hälften av svenskarna menar att möjlighet till friluftsliv har påverkat deras val av bostadsort (www.naturvardsverket.se).

Satsningar på friluftsliv och naturturism bidrar till en positiv bild av Trollhättan. Det påverkar in- och utflyttning samt antalet besökare till kommunen, och därmed indirekt kommunens skatteintäkter. Möjligheten till ett rikt friluftsliv gör Trollhättan till en attraktiv stad vid studenters val av lärosäte. Ökad turism kan i sin tur utveckla näringslivet och skapa nya arbetstillfällen.

En friskare och mer välmående befolkning minskar kommunens utgifter för vård och omsorg. Varje enskild människa som ges möjligheter till ett friskare liv innebär en stor besparing för samhället.

Friluftsliv och miljö går hand i hand

Genom satsningar på friluftsliv bidrar vi till att få en upplyst skara medborgare med ödmjukhet och kunskap om en av vår tids viktigaste frågor – vår gemensamma miljö.

Friluftslivet utövas i den natur som vi alla måste vara med om att bevara. Bad, fiske, kanot- och båtliv är beroende av rena sjöar. Vandring och svamp och bärplockning är beroende av att natur och skogar bevaras. Arbetet med friluftsliv och miljöhänsyn går därför hand i hand.

Friluftsliv och turism går hand i hand

Välskötta friluftsområden med hög kvalitet och många möjligheter innebär att turister kan välja att stanna ytterligare dagar under sin semester. Bara det kan ge ökade intäkter till affärer, restauranger och turistföretag. Dessutom ges privata turistföretag möjlighet att bygga upp nya verksamheter som till exempel caféer, uthyrning av utrustning, logi och paketerbjudande.

Arbete med friluftsliv bidrar till att uppfylla de globala målen. Starka kopplingar finns bland annat till mål 3 God hälsa och välbefinnande, mål 11 Hållbara städer och samhällen samt mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Hur uppnår vi vår vision?

Värna våra friluftsområden

Trollhättan har en god tillgång på friluftsområden. Dessa unika tillgångar ska värnas och utvecklas till gagn för såväl trollhättebor som turister.

Friluftslivets infrastruktur

Det ska finnas en tydlig infrastruktur för friluftsliv som ska vara jämlikt fördelad ur ett socialt perspektiv. Lika självklart som att vi har en infrastruktur för bilar och transportmedel ska det finnas ett nät av promenadvägar, cykelvägar, motionsspår och strövstigar som gör det enkelt för människor att välja ett sätt att röra sig på som är både miljövänligt och hälsobefrämjande. Badplatser, hamnar, skolor, idrottsanläggningar, naturreservat och andra besöksmål är viktiga knutpunkter i friluftslivets infrastruktur.

Tillgänglighet och information

Relevant information ska finnas lätt tillgänglig på flera olika sätt, på de platser som besöks, på kommunens hemsida eller i riktat informationsmaterial till olika målgrupper. Friluftsområden ska göras tillgängliga för allmänheten genom fysiska åtgärder i form av anläggning av cykelvägar, promenadvägar, spänger, båttrampor, kanotbryggor och parkeringsplatser. Där särskilda tillgänglighetsanpassningar för personer med funktionsnedsättning är lämpliga ska sådana göras. Möjlighet att nå friluftsområden med bil, cykel, kollektiva transportmedel och till fots ska beaktas.

Friluftsliv för alla

Trollhättans Stads insatser avseende friluftsliv ska rikta sig till alla. Det innebär att vi aktivt och medvetet jobbar för att alla människor, oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsvariation, sexuell läggning eller ålder ska få tillgång till lika förutsättningar och samma service. Anpassningar behövs till exempel för personer med olika funktionsnedsättning och information om tillgänglighetsgraden måste vara tydlig. Särskilda åtgärder kan också vara nödvändiga för nya svenskar, äldre och barn.

Arbetet ska genomföras med ett utökat fokus på barnperspektivet i enlighet med barnkonventionen i syfte att ytterligare öka tillgängligheten och barnens upptäckarglädje kring kommunens friluftsområden.

Kvalitet och långsiktighet

Arbetet med friluftsliv i Trollhättans kommun ska bygga på kvalitet och långsiktighet. Trollhättans Stad ska förvalta och underhålla befintliga friluftsområden och friluftsanläggningar men också planera för nya friluftsområden, så att de passar olika målgrupper över en längre tid.

Friluftskartan

Trollhättans Stad vill stimulera till ett ökat friluftsliv. Det är bra för folkhälsa och välbefinnande. Vi vill värna våra friluftsområden och sprida informationen om alla fina möjligheter till friluftsliv och rekreation som erbjuds, både i stad och landsbygd. Därför har Trollhättans Stad tagit fram Friluftskartan Trollhättan, en folder som vänder sig till turister och kommunens medborgare. Friluftskartan är gratis och kan erhållas från Trollhättans stadshus och turistbyrå. Den kan också laddas ner som en PDF från Trollhättans Stads hemsida, www.trollhattan.se.

Friluftaktiviteter

Arbetet med Friluftsplänen har inneburit en systematisk genomgång av de olika friluftaktiviteter som bedrivs i Trollhättan. Sammanställningen är ett viktigt kunskapsunderlag för kommunens arbete med friluftsliv.

Följande aktiviteter beskrivs i planen:

- Bad
- Båtliv
- Cykling
- Studier av växter och djur
- Studier av kulturmiljöer
- Fiske
- Jakt
- Löpning
- Närrekreation
- Orientering
- Paddling
- Skidor och rullskidor
- Skridskor
- Terrängridning
- Vandring

Ett rikt föreningsliv

I Trollhättan finns ett rikt föreningsliv. För verksamma föreningar inom respektive friluftaktivitet se föreningsregistret på www.trollhattan.se.

Definition av friluftsliv

Vad som räknats som friluftsliv har vid genomgång av olika aktiviteter utgått från den officiella definitionen av friluftsliv, som bland annat finns i Förordningen SFS 2010:2008 om statsbidrag till friluftsföreningar. Definitionen har utökats något genom att även simhallar och spolade utomhusrinkar för skridskoåkning beskrivs, eftersom dessa anläggningar kompletterar tillgången på bad och skridskois i kommunen. Motionsidrott som bedrivs utomhus har räknats som friluftsliv oavsett om det sker under tävlingsliknande former eller ej.

Officiell definition enligt SFS 2010:2008:

Friluftsliv är vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.

Bad

I kommunen finns flera insjöar med goda förutsättningar för bad. Det finns tre kommunala badplatser:

- **Öresjö badplats** Här finns två badvikar, Phoenix och Munkeboviken, som binds samman av en tillgänglighetsanpassad strandpromenad. Båda badvikarna är utrustade med ramp för besökare med funktionsnedsättning.

Phoenix. Här finns kiosk, toaletter, grillplatser, lekplats med rutschkana och beachvolleybollplan. Badplatsen består av sand- och gräsytor och berghällar. Här finns möjlighet att bada från långgrund strand eller brygga, och det finns plats för såväl aktiviteter som lugn och ro.

Munkeboviken. Vid den mindre badplatsen finns toaletter, lekplats, grillplats, gräs- och sandområden, brygga, iläggningsramp för mindre båtar och en långgrund strand. Det finns också en simbana.

- **Ålstadnäset, Gravlången** I norra änden av Gravlången ligger Ålstadnäset. I anslutning till fritidsbebyggelsen norr om näset finns en liten badplats.
- **Sjölanda, Trehörningen** Vid sjön Trehörningen norr om Sjuntorp ligger Sjölanda badplats som är utrustad med toalett och brygga.

Utöver de kommunala badplatserna finns ett flertal naturliga badplatser som under lång tid utnyttjats av kommuninvånarna.

Uppvärmda inomhusbassänger erbjuds i Arena Älvhögsborg i centrala Trollhättan och Sjuntorps Sim- och idrottshall. Till anläggningen Arena Älvhögsborg hör också uppvärmda utomhusbassänger.

Öresjö badplats.

Hundbad finns vid Knorren och vid Öresjö badplats, på anvisad plats vid Phoenixstranden. På vinterhalvåret, från 1 september till 31 maj, får hundar även vistas på badplatserna vid Öresjö, Sjölanda och Gravlången enligt Trollhättans Stads ordningsföreskrifter.

Fiske

Trollhättan har goda förutsättningar för sportfiske, och i Göta älv finns möjligheter till laxfiske av nationellt hög klass. Älven är av riksintresse för friluftslivet bl a på grund av de rika möjligheterna till fiske efter lax och öring. I älven förekommer också fiske efter gädda, abborre, gös, lake, ål och diverse karpfiskar.

Öresjö är ett annat mycket fint fiskevatten av regionalt intresse. Fisket inriktas framför allt på abborre och gädda. Även övriga sjöar och vattendrag i kommunen hyser rika fiskbestånd. I följande vatten får du fiska om du har fiskekort:

- **Göta älv** (Holme brygga och norrut inklusive "Trollhättans laxfiske") Sportfiskarna Trollhättan/Vänersborg.
- **Göta älv** (från slussarna/Holme brygga till kraftverket i Lilla Edet) Göta Älvs Lilla Edet-Trollhättans fiskevårdsområdesförening.
- **Vanderydsvattnet** Kobergs Förvaltning AB.
- **Öresjö** Trollhättan-Öresjö Fiskevårdsområdesförening.
- **Slumpån** (utloppet Göta älv till övre gräns höljan vid Stångeforsen) Göta Älvs Lilla Edet-Trollhättans fiskevårdsområdesförening.
- **Liperedssjöarna** Sportfiskarna Trollhättan/Vänersborg.

I övriga sjöar får du fiska, om du har tillstånd av markägaren.

Paddling och rodd

I Trollhättan finns goda möjligheter till paddling och rodd i olika typer av vatten. Göta älv erbjuder paddling i centrum, där man kan motionspaddla längs strandpromenaden eller utforska Stallbackaöarna. Slumpåns vindlande meanderbågar och flera av de större sjöarna är andra uppskattade paddelvatten. Trehörningen är lättillgänglig för kortare kanotturer.

Badplatserna vid Öresjö och Trehörningen har bra förutsättningar för att lägga i och ta upp kanot. Öresjö är dock skyddsområde för flodkräfta enligt Förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen och Fiskelagen, vilket innebär restriktioner vid handhavande av båtar m.m. Vid Trollhätte kanotklubb vid Hjulksvarnelund finns en kanotbrygga vid älven.

Båtliv

Tack vare närheten till Göta älv, Vänern och flera större insjöar finns ett aktivt båtliv i Trollhättan. Båtliv är friluftsliv på vatten som ofta innefattar att uppleva vackra platser, fiska, koppla av eller bara stanna vid bryggan och delta i gemensamma aktiviteter i båtföreningen.

Ett antal kommunalt ägda säsongplatser för småbåtar finns utefter Strandgatan i Trollhätte kanal. Därtill förfogar Trollhättans båtklubb över cirka 300 båtplatser och 140 båthus strax norr om Stallbackabron i Göta älv. För medlemmar erbjuds sjö- och torrsättning med egen kran.

Båtramp för isättning av båt finns vid Trollhättans båtklubb samt vid badplatsen i Öresjö. Öresjö är dock skyddsområde för flodkräfta enligt Förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen och Fiskelagen, vilket innebär restriktioner vid handhavande av båtar m.m.

För besökare med båt finns två gästhamnar att välja mellan:

- **Spikön** Fyrtio båtplatser med närhet till centrum, lekplats och minigolf. Serviceanläggning med duschar, toaletter och tvättmöjligheter. Tillgång till el och latrintömning.
- **Åkerssjö** Femton platser med gångavstånd till Älvrummets sevärdheter. Tillgång till el/vatten samt dusch/WC.

Slussområdet.

Studier av växter och djur

Att ge sig ut i skog och mark för att studera växter och djur är en klassisk form av friluftsliv. Fågelskådning och botanik har länge varit populärt, och under senare år har intresset ökat för till exempel trollsländor, fjärilar och många andra organismgrupper. Nya föreningar bildas och erfarenheter utbyts på internet.

Artrika miljöer med ovanliga växter och djur är särskilt attraktiva utflyktsmål. I kommunens naturvårdsprogram pekas 182 områden med naturvärden ut. De värdefullaste naturmiljöerna är skyddade som naturreservat och har ofta parkeringsplatser, leder och andra anordningar som gör dem extra tillgängliga för allmänheten. I tätorten ligger naturreservaten Älvrummet, Ryrbäcken och Slättbergen. Åkersström och Hullsjön ligger endast några kilometer från centrum. Längre ut på landsbygden återfinns Långemossen, Ålstadnäset, Häggsjöryr, Lilla Boda och Halle- och Hunnebergs rasbranter.

Friluftsområdena är mycket viktiga för skolors och förskolors undervisning.

Studier av kulturmiljöer

Intressanta kulturmiljöer ger en extra dimension till friluftslivet. Vackra kulturlandskap, områden med historia, fornlämningar och äldre bebyggelsemiljöer är populära för utflykter och strövtåg. I Trollhättans kommun finns många sådana platser. Särskilt ska nämnas Älvrummet med en industri- och sjöfartshistoria som gör det till ett av Sveriges främsta turistmål. Andra särskilt intressanta områden är Slumpån, Dalens ström och damm, Vittene kulturled, Stallbackaöarna och Håjum.

Blåsippor

Cykling

Trollhättan är en utmärkt cykelstad för både invånare och besökare. Trollhättans Stad satsar på en utbyggnad av cykelvägnätet och på att underhålla de cykelvägar som redan finns. Arbetet sker med utgångspunkt från Cykelplan 2013 och redovisas i ett årligt Cykelbokslut. Trollhättans Stad erbjuder en cykelkarta: www.trollhattan.se/cykelkarta.

Cykling är en uppskattad motionsform och fritidssysselsättning, och inom kommunen finns flera föreningar och löst sammanhållna träningsgrupper med tävlings- och träningsverksamhet. Terrängcyklingsbanor finns i Slätthult, Skidstugeområdet och Munkebo-Bransbo. Attraktiva sträckor för landsvägscyklning finns till exempel mellan Trollhättans tätort, Sjuntorp, Upphärad och Velandå.

Trollhättan passeras av cykellederna Sverigeleden, Västgötaleden och Linnéleden. Den lokala Linnéleden går mellan Trollhättan, Ekoparken Halle- och Hunneberg och Vänersborg.

MTB-cykling i Björndalsterrängen.

Närrekreation

Till den här kategorin av friluftsjaktiviteter räknas den utevistelse som för många är en naturlig och värdefull del av vardagen. Det kan vara kortare promenader med eller utan hund, stavgång eller kortare joggingturer från husknuten, besöket i parken eller barnens lek i den närbelägna skogsdungen. Aktiviteter som utövas året om, vardag som helg. Den bostadsnära naturen är central för den här typen av aktiviteter.

Förutsättningarna för närrekreation i Trollhättan är goda. I och i direkt anslutning till stadens bostadsområden finns flera stora och lättillgängliga grönområden som beskrivs i denna friluftspan. Dessutom finns en god tillgång till mindre parker av olika slag. Dessa är beskrivna i Trollhättans Stads parkprogram.

Tillgång till natur i anslutning till förskolor och skolor stor betydelse för barns utevistelse. I Trollhättan finns möjlighet för skolor att ansöka om en skolskog, ett avgränsat område på Trollhättans Stads mark som ska fungera som ett extra klassrum utomhus.

Orientering

Orientering är både en elitidrott och en stor folksport med många utövare. Huvuddelen av tränings- och tävlingsverksamheten sker i naturen, främst i skogsmark, men träning sker också i motionsspår.

Det finns tre föreningar i kommunen som bedriver orienteringsverksamhet: OK Flundrehof, Trollhättans SOK och Trollhättans SK. Orienteringssporten är helt beroende av att det finns moderna och uppdaterade kartor över tränings- och tävlingsområden. Kartritning är därför en viktig del av klubbverksamheten. Det finns flera uppdaterade orienteringskartor över delar av kommunen som bland annat täcker stadens tätortsnära grönområden. Orienteringskartor finns också över exempelvis Björndalsterrängen, Slätthult och Rödjan. För mer information om aktuella orienteringskartor, se www.omaps.net.

Kartan Hitta ut är en enkel form av orientering i stadsmiljö som alla kan göra och erbjuds i Trollhättan av Trollhättans SOK. Hitta ut ägs av Svenska orienteringsförbundet och drivs ideellt av orienteringsklubbar runt om i Sverige. Hitta ut inspirerar fler att motionera utomhus och upptäcka fina platser i sitt närområde. Kartan finns även som app, se www.orientering.se/provapaaktiviteter/hittaut/trollhattan/.

Löpning

Motionsanläggningar med markerade spår och elljusspår är mycket viktiga för friluftslivet. Anläggningarna används av en bred allmänhet för promenader med eller utan hund, stavgång, jogging samt i vissa områden även terrängcykling och skidåkning, enskilt eller i grupp. Motionslöpning bedrivs också i stor omfattning längs stigar, vandringsleder och i urbana miljöer.

Motionsspår i Trollhättan

Område	Elljusspår	Dagspår
Skidstugan Strömslund	2,5 km 3,5 km 5 km 6 km	10 km
Slätthults motionsanläggning	1,8 km 3,5 km	2,5 km 5 km 7,5 km
Sandhemsspåret	1,8 km 3,0 km	
Lextorpsspåret	2,5 km	
Munkebo-Brandsbo-Ängens gård (Öresjö)		2,5 km 3,5 km 4,3 km 7 km 9 km
Rödjan	2,5 km	5 km
Upphärad (Nyckelby-Lunne)	1,5 km	
Norra Björke IP		0,8 km
Åsevi IP		1,5 km
Knorren		0,9 km 2 km
Kanalrundorna	Spikörundan 2,5 km Innovatumrundan 5 km Slussrundan 7,5 km	

Vandring

Med vandring i detta avsnitt avses i första hand vandring längs markerade leder. Vandring kan också ske på motionsspår, vilka beskrivs nedan under löpning.

Dessa vandringsleder finns i kommunen:

- **Edsvidsleden** Kommunens längsta markerade vandringsled, 14 km lång.
- **Vittene kulturled** En tre kilometer lång led vid platsen för Sveriges tredje största guldfynd.
- **Hälsans stig** En led genom omväxlande miljö i centrala Trollhättan.
- **Kanalrundorna** Invid älven finns flera markerade leder och kortare promenader, till exempel Kärlekens stig 1,2 km, Träbrostigen 2 km, Spikörundan 2,5 km, Innovatumrundan 5 km och Slussrundan 7,5 km.
- **Kulturled Björkås** En vandringsled mellan Vårhaga sommargård och hembygdsgården Björkås.
- **Naturstigen vid Öresjö** En 2,5 km lång led med skyltar om djur och natur.
- **Pilgrimsleden Göta Älv** Markerad vandringsled som går genom Trollhättan från Åkersström till Överby.

Edsvidsleden.

Jakt

Jakt är en omfattande fritidssysselsättning som framför allt bedrivs på privata marker. Markägarna själva har ett eget intresse av att bibehålla goda förutsättningar för jakten. Mot bakgrund av detta har det i friluftsplänen inte ansetts angeläget att behandla speciella jakt- och viltvårdsområden, som kräver säkerställande. Det har inte heller ansetts aktuellt med insatser från kommunens sida.

Viltvård och jakt på kommunens mark sköts av tre viltvårdare och bedrivs till största delen i så kallad korttidsform, det vill säga kommuninvånare ges tillfälle att under viltvårdarnas ledning och mot avgift jaga. I vissa områden har det bedömts lämpligast att arrendera ut jakten till externa jaktlag.

Terrängridning

Ridning tillhör de stora folksporterna med flera hundra tusen utövare i landet. De allra flesta utövare är kvinnor, cirka 80–90 %, till skillnad från många andra stora sporter.

I Trollhättan finns två kommunala ridanläggningar som drivs av föreningar. Ängens gård drivs av Trollhättans Fältrittklubb och Stommens gård i Sjuntorp drivs av Norra Älvsborgs Ryttarklubb. Ridklubbarna erbjuder ridning för barn, ungdomar, vuxna och personer med funktionsnedsättning.

Vid båda anläggningarna finns goda förutsättningar för uteritt. Från Ängens gård utgår flera markerade ridleder ut i terrängen mot Brandsbo och Öresjö.

Därutöver finns många privata stall i Trollhättan där terrängritt utövas.

Skridskor

Skridskoåkning som friluftsansaktivitet innefattar inom ramen för friluftspanen dels långfärdsskridskoåkning på naturis, dels skridskoåkning på isbanor utomhus.

I Trollhättan finns flera sjöar som lämpar sig för skridskoåkning under kalla, snöfattiga vintrar och för den som har tillräckliga iskunskaper. Öresjö är en av de mest populära skridskosjöarna i kommunen. Här finns goda parkeringsmöjligheter, vinteröppen toalett (vid Munkebo) och fina fika- och grillplatser.

Vid Norra Björke IP/Oscarshov finns en utomhusrink som spolras av föreningen vid rätt väderförhållande. Skottade banor på naturis saknas.

Längdskidor och rullskidor

Längdskidåkning kan innebära turåkning i terrängen utanför preparerade spår, men också en mer prestationsinriktad aktivitet i form av motionsåkning i välpreparerade spår.

Vintertid prepareras flera spår och det finns en konstsnöanläggning vid Skidstugan Strömslund. På www.skidspar.se visas aktuell spårstatus.

Rullskidåkning har blivit allt mer populärt i takt med att snömängden minskat. Många av kommunens cykelbanor lämpar sig väl för rullskidåkning. Dessa sträckor är särskilt lämpliga för lite längre turer:

- **Velanda-Upphärad** Cykelbana stor del av vägen.
- **Gamla riksväg 45 sydväst om tätorten** Cykelbana en del av vägen.
- **Centrum-Överby "Överbyrakan"** Cykelbana.
- **Mulltorps skola-Norra Björke** Cykelbana.
- **Sylte-Velanda** Cykelbana.

Särskilt värdefulla friluftsområden enligt MB 3:6

I detta kapitel beskrivs tätortsnära friluftsområden, strövområden och utflyktsmål på landsbygden som har särskild betydelse med hänsyn till friluftslivet.

Förutsättningar för att områdenas värden ska bibehållas och utvecklas är:

- att dessa friluftsområdens betydelse för friluftslivet särskilt beaktas vid fysisk planering samt vid prövning och tillstånd enligt miljöbalken,
- att bostäder, verksamheter eller infrastruktur, som tar mark i anspråk och påverkar värden för friluftsliv negativt, inte tillkommer inom dessa friluftsområden,
- att verksamheter, infrastruktur eller åtgärder, som indirekt påverkar värden för friluftslivet negativt, inte tillkommer i dessa friluftsområdens närhet,
- att tillgängligheten till dessa friluftsområden särskilt beaktas genom anläggning av gång- och cykelvägar samt bevarande av gröna stråk vid planering av nya bostadsområden och verksamheter,
- att stigar, motionsspår, friluftsanläggningar, skyltar och vägvisning inom och mellan dessa friluftsområden långsiktigt förvaltas, underhålls och utvecklas,
- att friluftsliv- och naturvärden prioriteras före skogsproduktion inom kommunalt ägda friluftsområden,
- att mark och vatten inom dessa friluftsområden i övrigt sköts och skyddas så att deras kvaliteter bibehålls och utvecklas.

Miljöbalken 3:6

Paragrafen i miljöbalken har följande lydelse: "Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas."

Teckenförklaring

Särskilt värdefulla friluftsområden

	sida		sida
1. Munkebo-Brandsbo-Ängens gård	30	20. Älvabo-Kullhagen	49
2. Åkerström	31	21. Göta älv	50
3. Skålsbo	32	22. Slumpån	51
4. Hälltorp-Strömslundsparken	33	23. Lipered	52
5. Skidstugan	34	24. Rödjan-Trehörningen-Björkås	53
6. Björndalsravinen	35	25. Hullsjön	54
7. Älvrummet	36	26. Vittene kulturled	55
8. Spikön	37	27. Halle- och Hunneberg	56
9. Stallbackaöarna	38	28. Oscarshov	58
10. Sandhem-Halvorstorp	39	29. Åsevi	59
11. Håjum	40	30. Sjökullesjön	60
12. Hjortmosseparken	41	31. Ålstadnäset	61
13. Sylte-, Myrtuve- och Eriksroparken	42	32. Gravlången	62
14. Lextorpsparken	43	33. Håggsjöyr	63
15. Lextorpsskogen	44	34. Nyckelby-Lunne	64
16. Ryrparken	45	35. Lilla Boda	65
17. Ryrbäcken	46	36. Vanderydsvattnet	66
18. Slätthult	47	37. Dalens ström och damm	67
19. Öresjö	48		

 Vandringsled

 Markerat motionsspår

 Elljusspår

 Parkering

 Toalett

 Tillgänglighetsanpassad toalett

 Tillgänglighetsanpassad anläggning

 Vandring längs markerad led

 Löpning i motionsspår

 Skidåkning i motionsspår

 MTB-åkning i markerat spår

 Rastplats

 Vindskydd

 Utsiktsplats

 Lekplats

 Kulturhistorisk sevärdhet

 Kortfiskevatten

 Badplats, kommunal

 Iläggning, kanot

 Båtramp

 Fågeltorn

 Isbana

 Ridanläggning

 Näridrottsplats

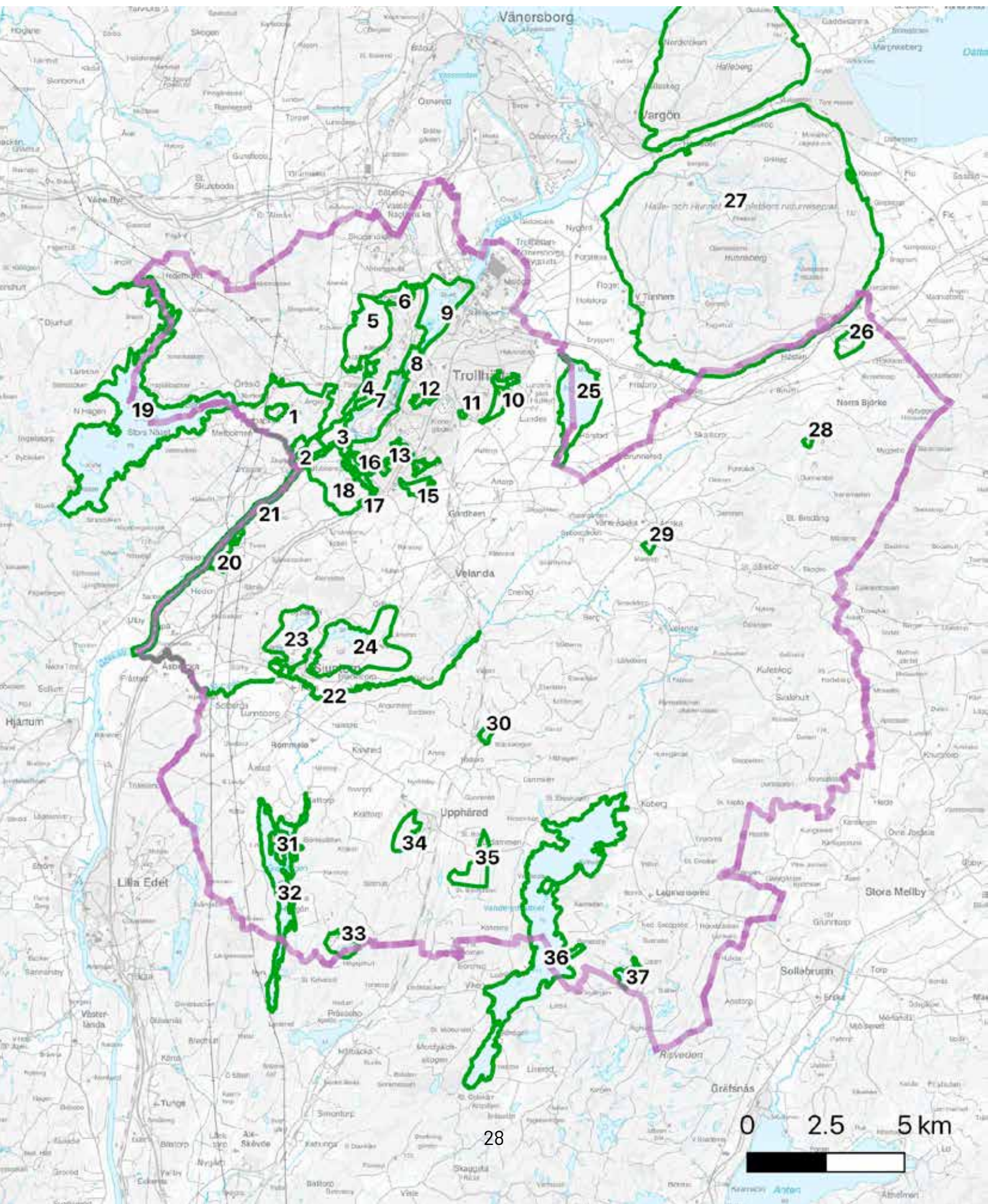
 Golfbana

 Hundbad

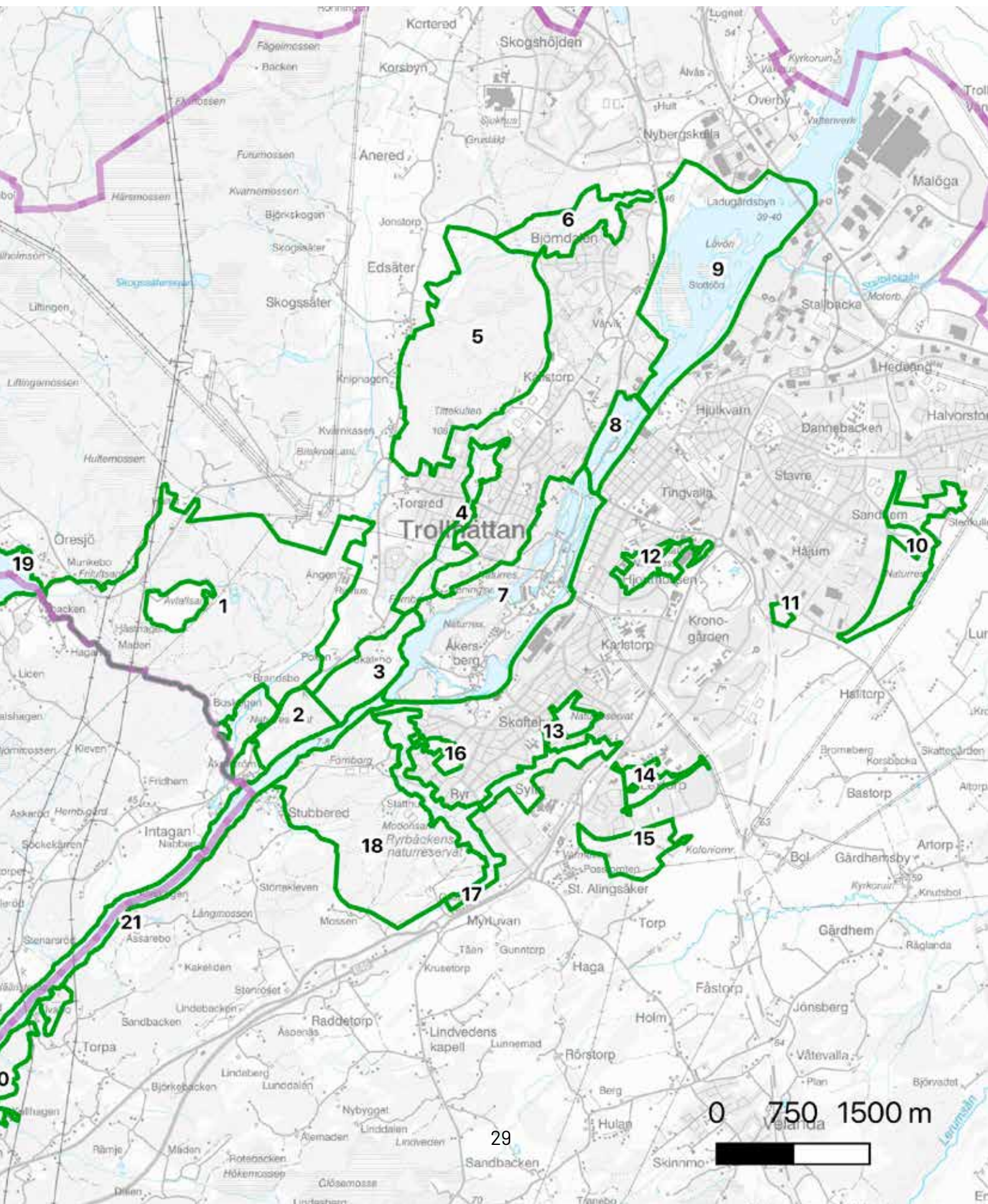
 Hundrastplats

 Uppställningsplats för husbil

Översigtskarta - hela kommunen

Översiktskarta - tätorten

1. Munkebo-Brandsbo-Ängens gård

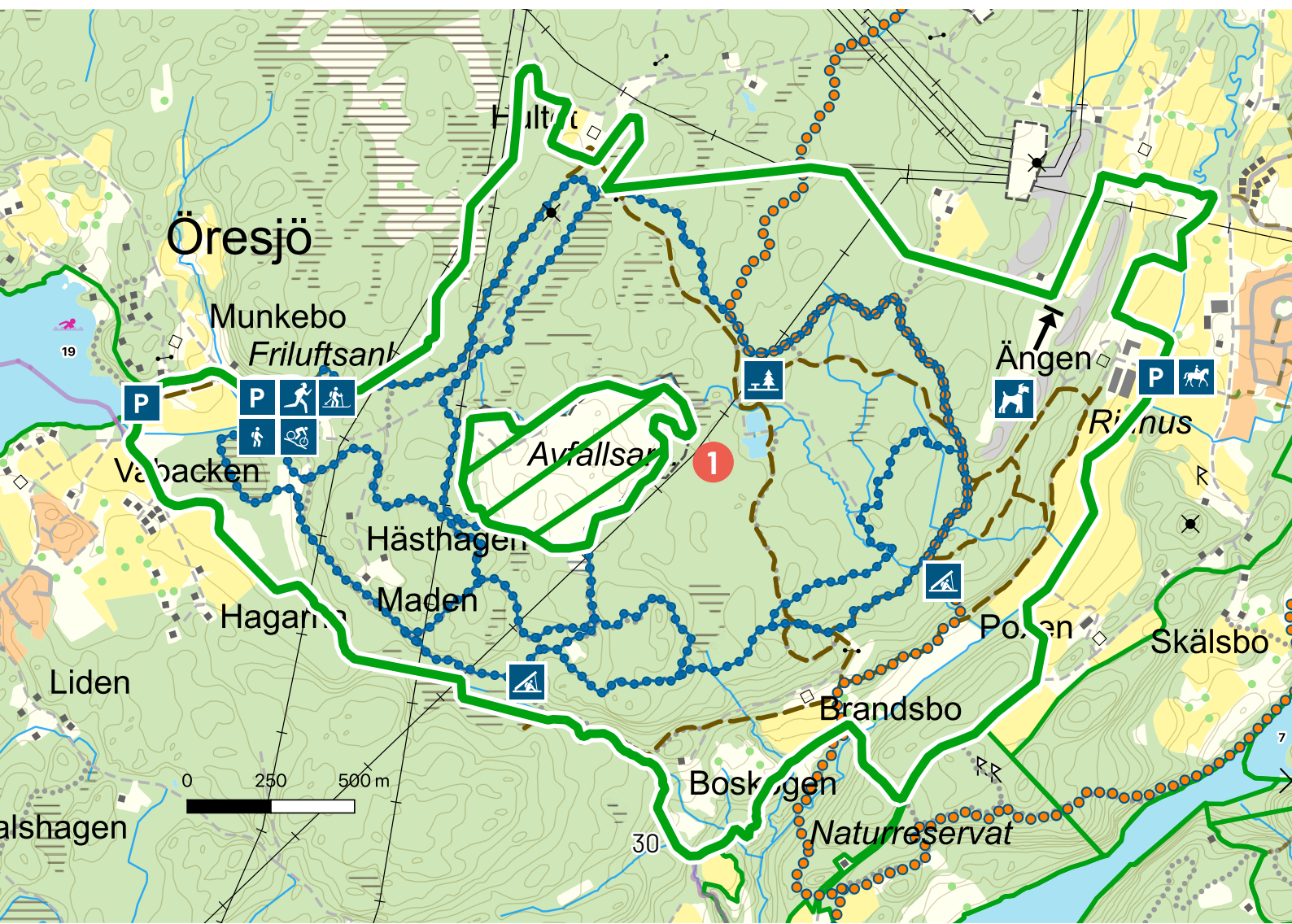
Beskrivning av värden Stort, tätortsnära friluftsområde med varierad natur, som utnyttjas för ett stort antal aktiviteter året om. Munkebo gård, som drivs av Friluftsfrämjandet, och den kommunala ridanläggningen Ängens gård är två naturliga mötesplatser och utgångspunkter för besök i området. Vid Ängens gård finns också en bågskyttebana och en aktiv brukshundsklubb. I området finns markerade motions slingor för löpning, skidåkning, cykling och ridning. Genom området passerar den 14 km långa Edsvidsleden. Eldstäder finns vid Krusetorpet och vid vindskydden.

Aktiviteter Löpning, skidåkning, cykling, ridning, närrekreation, vandring.

Anläggningar Motionsspår, skidspår, mountainbikeleder, ridstigar, strövstigar, vandringsled. Parkeringsplatser. Rastplatser med vindskydd och eldstäder. Munkebo friluftsgård och Ängens gård.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad och privat.

2. Åkerström

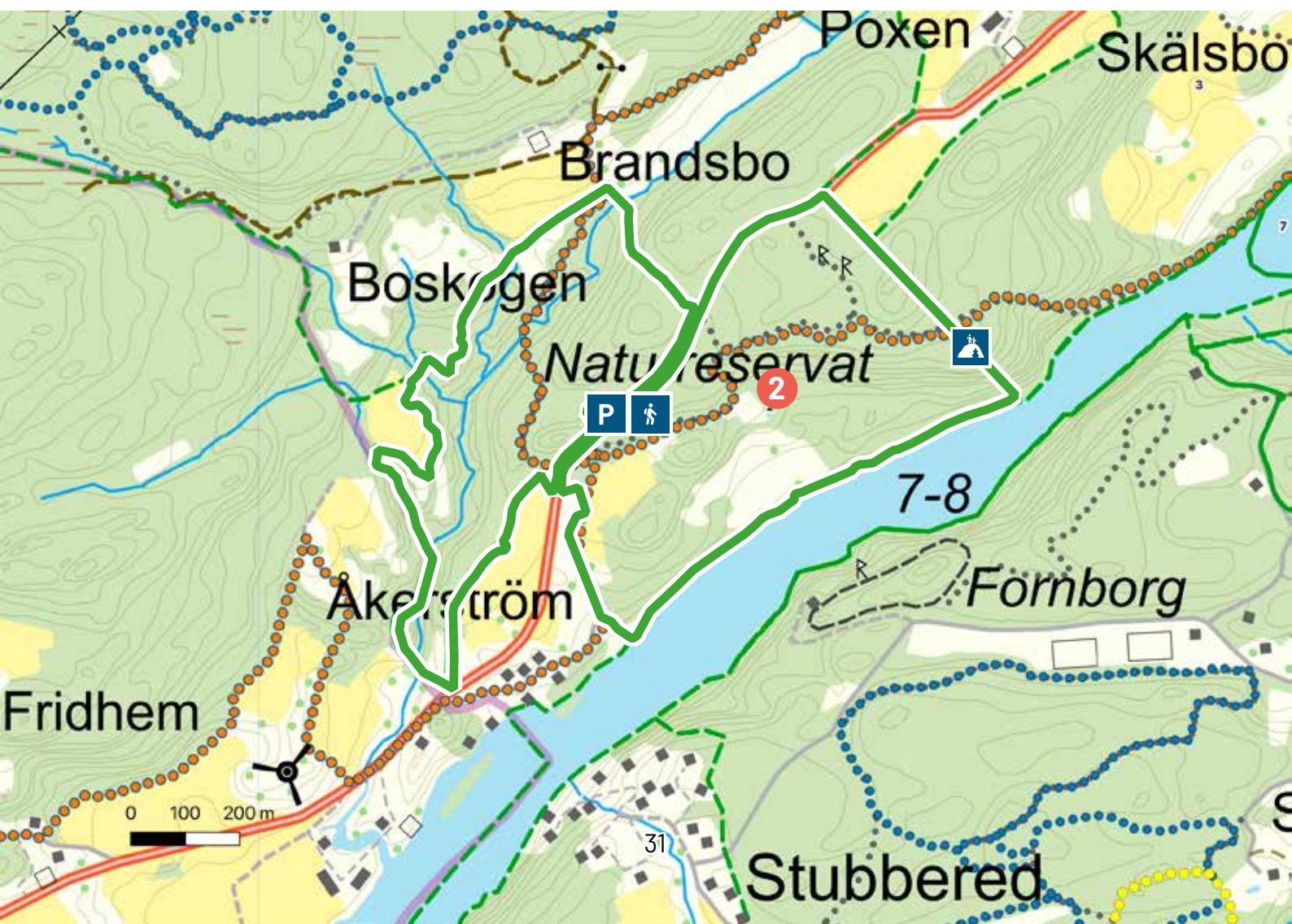
Beskrivning av värden Tätortsnära naturreservat med betade hagmarker, lummig lövskog och ett rikt djur- och växtliv. Från Nyckelbergets topp erbjuds en milsvid utsikt över Älvrummet och landskapet österut. Ett fint utflyktsmål och utgångspunkt för promenad eller en längre vandring längs Edsvidsleden.

Aktiviteter Vandring, studier av växter och djur.

Anläggningar Markerad led och rundslinga, parkering.

Skydd enligt miljöbalken Statligt naturreservat som förvaltas av Trollhättans kommun. Strandskydd. Ingår i område av riksintresse för naturvård (Göta och Norde älvs dalgångar) och område av riksintresse för friluftsliv (Göta älv - delområdet Vänersborg-Trollhättan).

Markägare Trollhättans Stad och Sjöfartsverket.

3. Skälsbo

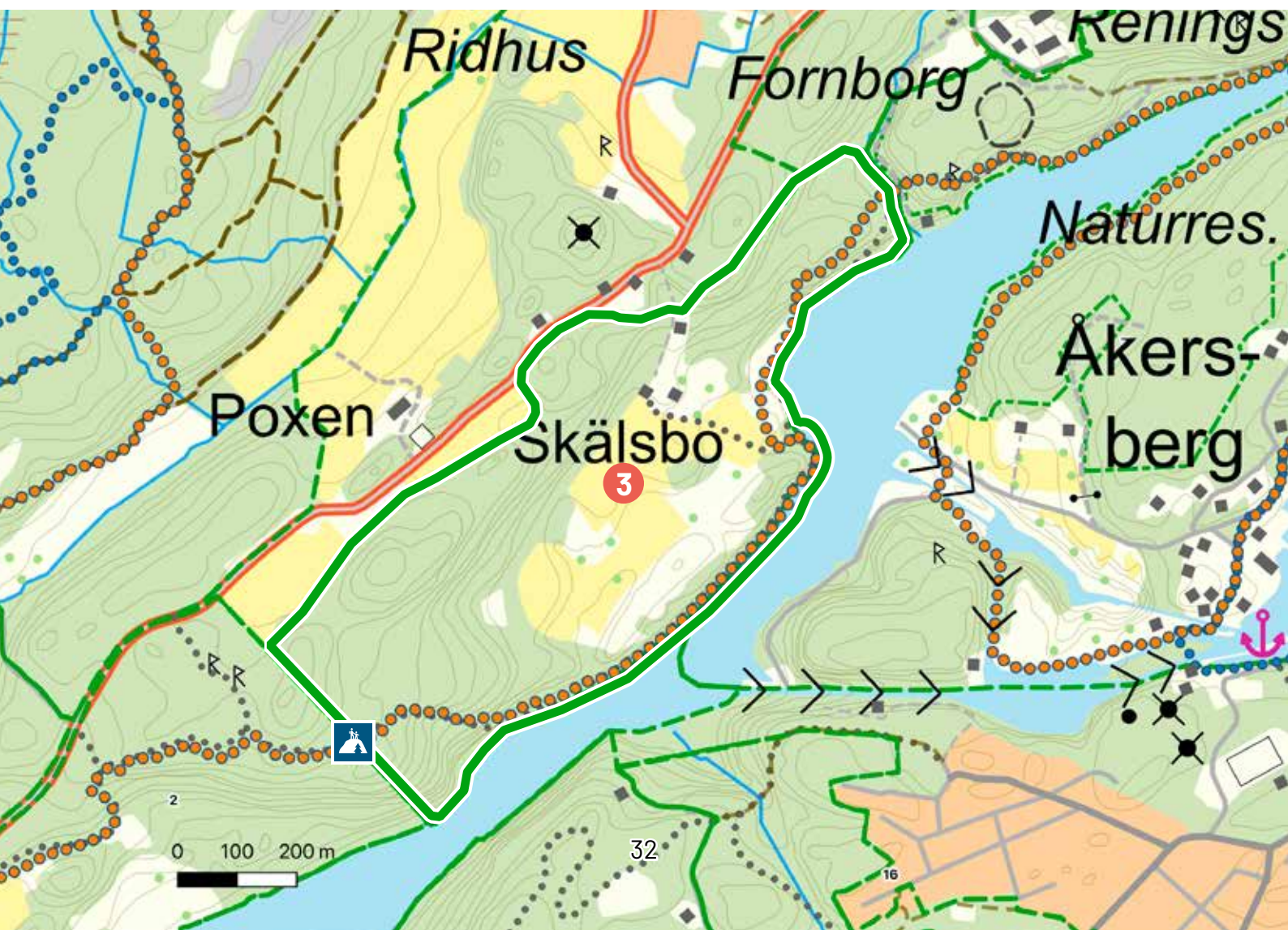
Beskrivning av värden Vackert kulturlandskap med åkrar, åkerholmar, gamla lövträd, betesmarker och lövdungar. Västerut tar barrskogen vid. Rikt växt- och djurliv. Området binder samman naturreservatet Åkerström och Älvrummet och fungerar som en grön korridor längs älven.

Aktiviteter Vandring, studier av växter och djur.

Anläggningar Edsvidsleden passerar.

Skydd enligt miljöbalken Strandskydd. Ingår i område av riksintresse för naturvård (Göta och Norde älvs dalgångar) och område av riksintresse för friluftsliv (Göta älv - delområdet Vänersborg-Trollhättan).

Markägare Privat.

4. Hälltorp-Strömslundsparken

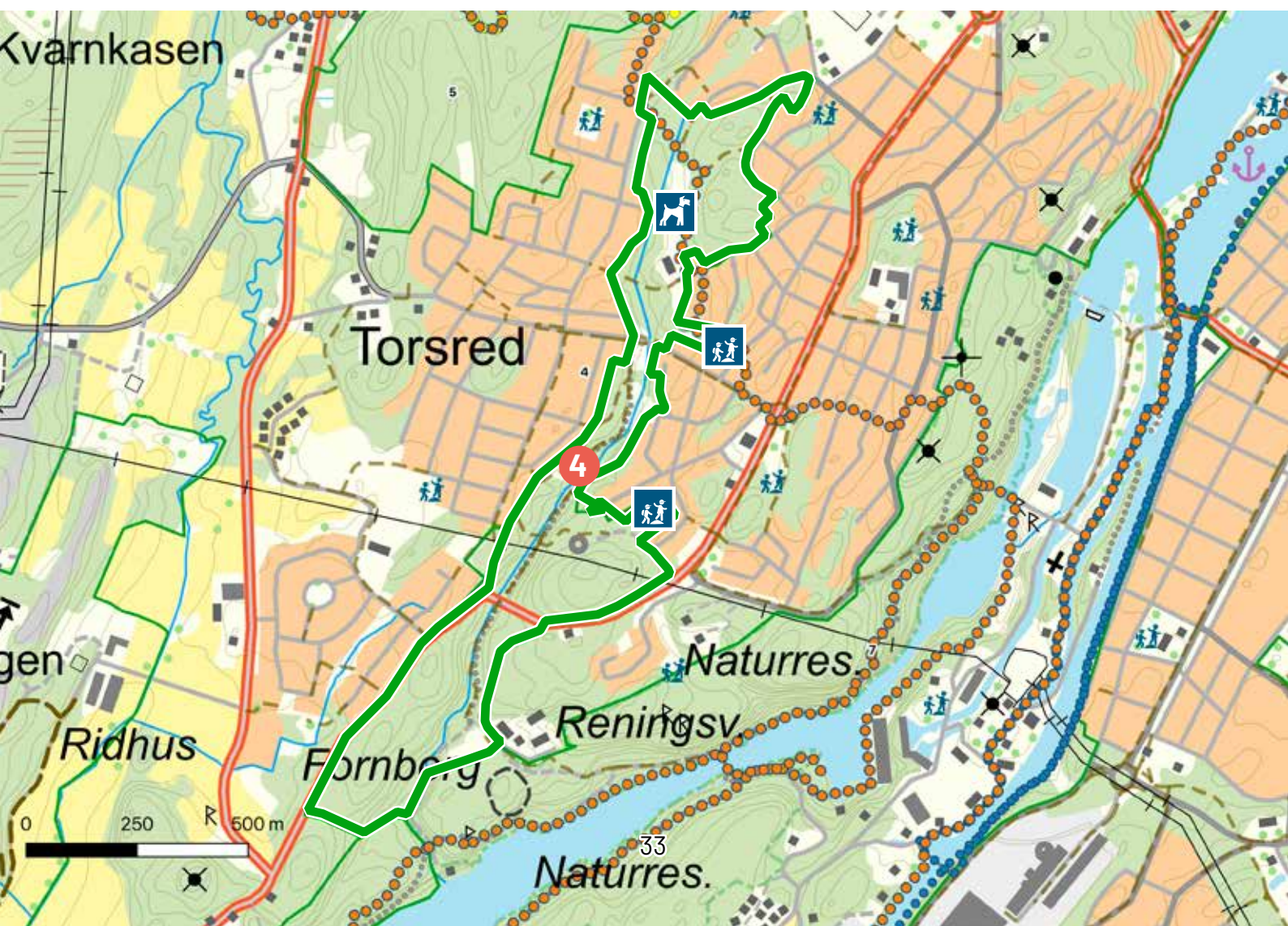
Beskrivning av värden Torsreds dalen bildar tillsammans med Strömslundsparken ett stort sammanhängande grönstråk mellan stadsdelarna Torsred och Strömslund. Stråket utgörs av en lövskogsbevuxen bäckravin som förbinder naturen längs älven med terrängen vid Skidstugan. Det finns också öppna partier. Lövskogen har ett rikt växt- och djurliv. Området genomkorsas av gång- och cykelvägar samt promenadstigar som utnyttjas flitigt.

Aktiviteter Vandring, närrekreation, studier av växter och djur, cykling.

Anläggningar Gång- och cykelbanor, lekplatser, pulkabacke. Edsvidsleden passerar.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad.

5. Skidstugan

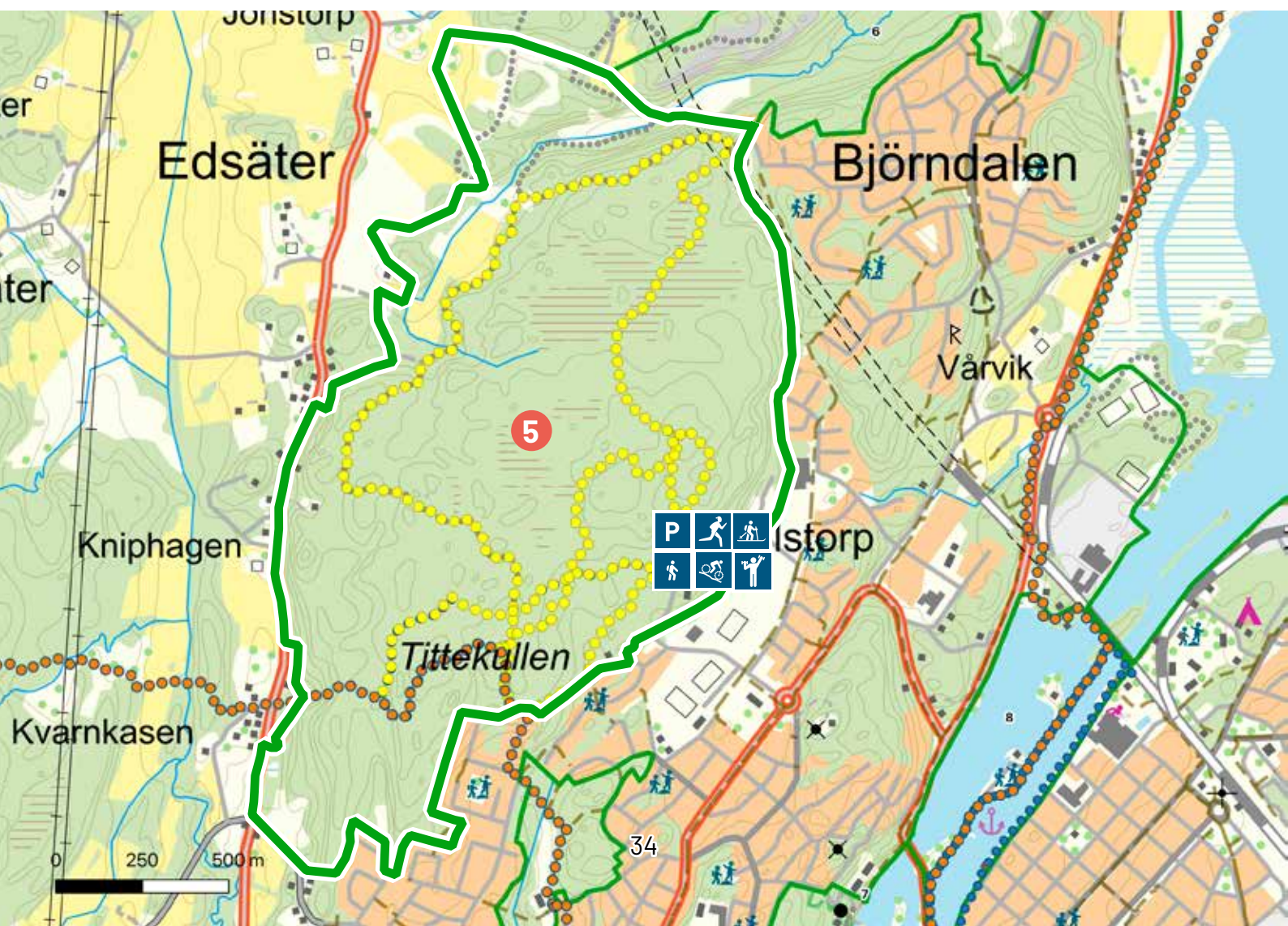
Beskrivning av värden Stort, tätortsnära skogsområde som också kallas Björndalsterrängen. Här finns mossig granskog, hållmarker, mossar och surdrag. I nordväst ingår odlingslandskapet öster om Jonstorp med sitt rika växt- och djurliv kopplat till det gamla kulturlandskapet. I området bedrivs ett stort antal olika friluftaktiviteter året runt. Från motionsgården som drivs i regi av Trollhättans Skid- och orienteringsklubb (TSOK), utgår markerade motionsspår av olika längd. En 900 meter lång sträcka beläggs vintertid med konstsnö när vädret tillåter. Motionsgården med omklädning och enklare servering är öppen för allmänheten under vissa tider.

Aktiviteter Närrekreation, löpning, skidåkning, orientering, cykling.

Anläggningar Motionsspår (delvis belysta), skidspår, konstsnöspår, mountainbikeled, utegym. Motionsgård.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad och privata.

6. Björndalsravinen

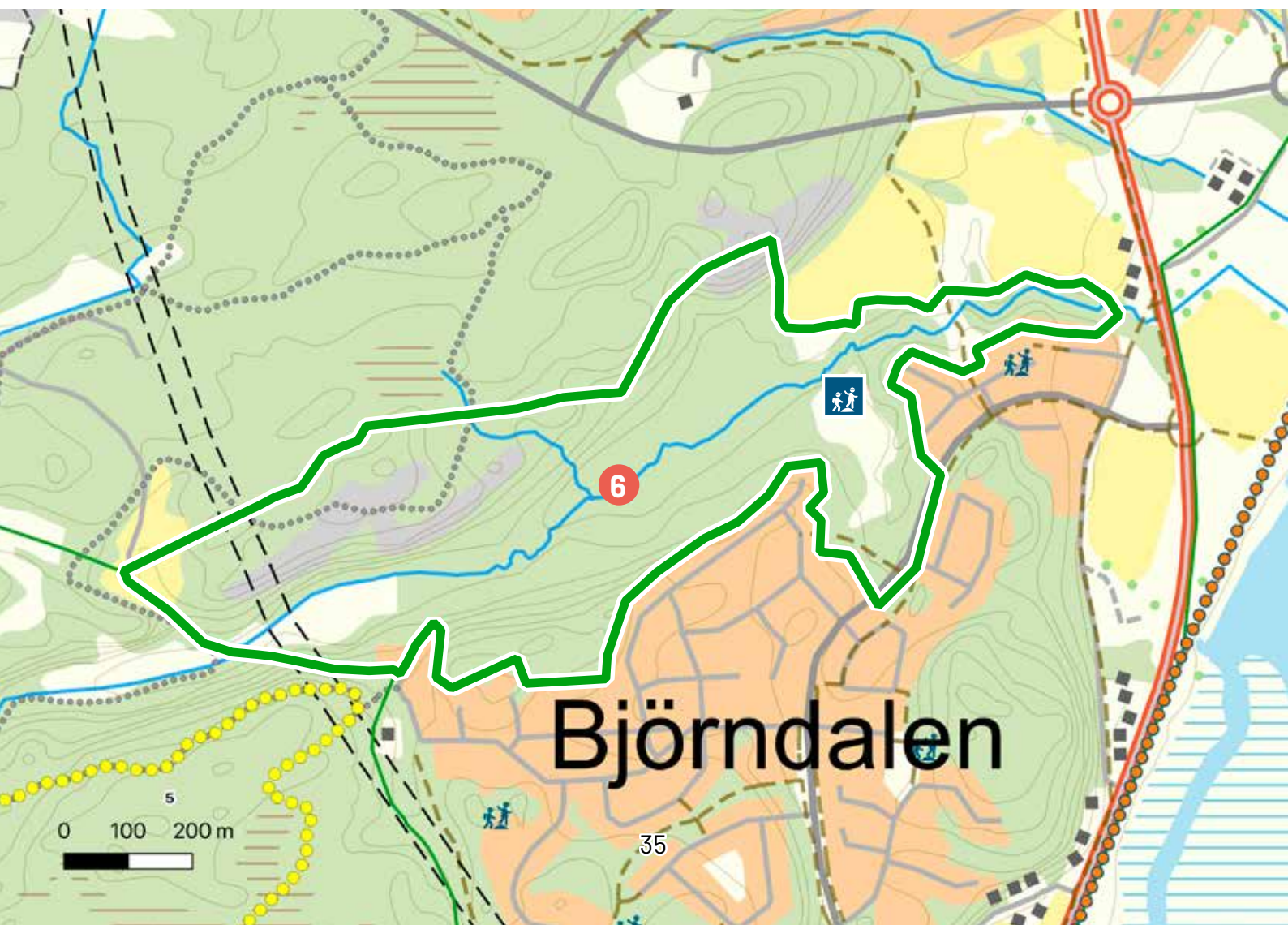
Beskrivning av värden Djup sprickdal med äldre ängsgranskog i utkanten av Trollhättan. Rikt växt- och djurliv. Stigar löper kors och tvärs genom området. Den östligaste delen av området kallas Björndalsgården. Här finns öppna gräsytor med en lekplats och en del som används som pulkabacke.

Aktiviteter. Närrekreation, löpning, studier av växter och djur.

Anläggningar Pulkabacke, lekplats.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad.

7. Älvrummet

Beskrivning av värden Älvrummet är en stadspark, närströvområde och turistmål av internationellt högsta klass. Här erbjuds strövtåg i intressant kulturmiljö, spektakulära utsikter, fiske och rik natur. I området ingår de gamla slussarna vid Gamle Dal'n, Olidans kraftstation, Forngården, Kopparklintens utsiktsplats och Trollehättefallen – några av Trollhättans främsta besöksmål. På båda sidorna om älven finns promenadvägar och stigar, till exempel Edsvidsleden, Kärlekens stig och Träbrostigen. Cykellederna Västgötaleden och Linnéleden passerar också. Vid gården Åker finns en lummig trädgård med fikabord och fruktträd. Vid Åkerssjö finns en välbesökt gästhamn. I området ligger också Vattenkraftens lekplats. Älven erbjuder fiske efter bland annat lax (med fiskekort). Fiskerätten tillhör Sportfiskarna i Trollhättan.

Aktiviteter Närrekreation, vandring, löpning, cykling, fiske med fiskekort, båtliv, studier av växter, djur och kulturmiljöer.

Anläggningar Parkeringsplatser, markerade leder, cykelvägar, lekplats, gästhamn.

Skydd enligt miljöbalken Delvis kommunalt naturreservat. Ingår i område av riksintresse för naturvård (Göta och Norde älvs dalgångar) och område av riksintresse för friluftsliv (Göta älv - delområdet Vänersborg-Trollhättan). Strandskydd.

Markägare Trollhättans Stad, Sjöfartsverket, Vattenfall AB och Vattenfall fastigheter AB.

8. Spikön

Beskrivning av värden En central park helt omgiven av Göta älvs vatten. Området är ett populärt promenad- och motionsstråk med Skrotnisses lekplats, utegym och bangolf. Här finns också en gästhamn. Flera leder passerar genom området.

Aktiviteter Närrekreation, löpning, cykling, båtliv, fiske med fiskekort.

Anläggningar Lekplats, utegym, bangolf, motionsspår/vandringsled och gästhamn.

Skydd enligt miljöbalken Ingår i område av riksintresse för friluftsliv (Göta älv - delområdet Vänersborg-Trollhättan). Strandskydd i delar av området.

Markägare Sjöfartsverket.

9. Stallbackaöarna med omgivningar

Beskrivning av värden Skärgårdslik övärld i Göta älv uppströms Trollhättefallen, med vassar och omgivande stränder. I området ingår även Karlsviks kolonilotter, en anlagd våtmark vid Överby samt Knorrens rekreativområde, som sträcker sig in i den nya stadsdelen Vårvik. Den del av rekreativområdet som ligger på den norra udden är ett särskilt viktigt friluftsområde.

Öarna kan utforskas med båt och kanot eller upplevas på avstånd från norra älvstrandens gång- och cykelstråk. Öarnas växtlighet är varierande, tall är det vanligaste trädslaget på öarna i söder, i norr är öarna främst bevuxna med lövträd med inslag av grova träd. I området finns ett rikt fågel- och fiskliv samt den skyddade arten dammfladdermus liksom intressanta historiska spår, bland annat efter Ekholmens slottsruin.

Aktiviteter. Båtliv, paddling, fiske med fiskekort, studier av växter, djur och kulturmiljö, cykling.

Anläggningar Gång- och cykelvägar på fastlandet. Pilgrimsleden passerar.

Skydd enligt miljöbalken Ingår i område av riksintresse för friluftsliv (Göta älv - delområdet Vänersborg-Trollhättan). Strandskydd.

Markägare: Trollhättans Stad.

10. Sandhem–Halvorstorp

Beskrivning av värden Det bostadsnära grönområdet Sandhem–Halvorstorp i Trollhättans östra utkant är en del av naturreservatet Slättbergen. Området är bevuxet med barrskog och i västra delen finns 600 miljoner år gamla och världsunika urbergshällar, så kallade slättberg. Området genomkorsas av strövstigar och ett elbelyst motionsspår. På spåret är det möjligt att ta sig fram med barnvagn och rullstol.

Aktiviteter Närrecreation, löpning.

Anläggningar Parkering, eljusspår, lekplats.

Skydd enligt miljöbalken Kommunalt naturreservat.

Markägare Trollhättans Stad och privat.

11. Håjum

Beskrivning av värden Bostadsnära liten ekbacke i Trollhättans östra utkant rik på fornlämningar. I den nordvästra delen står vidkroniga och grova ekar. Rik flora och ovanliga arter knutna till de grova ekarna. Cykel- och gångvägar passerar i utkanten av området.

Aktiviteter Närrekreation, cykling, studier av växter, djur och kulturmiljö.

Anläggningar Gång- och cykelvägar.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad.

12. Hjortmosseparken

Beskrivning av värden En centralt belägen park med skogklädda små kullar och öppna gräsytor. Lättillgängligt område med promenadvägar, cykelvägar och parkbänkar. Genom området sträcker sig promenadstråket Rhododendrodalen. I området ligger Hjortmossens aktivitetspark med ett utegym och en multisportarena med möjlighet att träna fotboll, innebandy, basket, löpning, längdhopp m.m. Området är en del av naturreservatet Slättbergen.

Aktiviteter Närrekreation, cykling, löpning.

Anläggningar Gång- och cykelvägar, utegym, aktivitetspark, lekplats.

Skydd enligt miljöbalken Kommunalt naturreservat.

Markägare Trollhättans Stad.

13. Sylte-, Myrtuve- och Eriksroparken

Beskrivning av värden Centralt beläget grönstråk mellan Skoftebyn och Sylte som genomkorsas av stigar, gång- och cykelbanor. I grönstråket ingår Sylteparken, Eriksroparken och Myrtuveparken.

Sylteparken sträcker sig i väst-östlig riktning längs Syltebäckens dalgång och utgörs av artrik lövskog och öppna gräsmarker. I norra delen av Sylteparken finns en öppen gräsyta som används som pulkabacke.

Eriksroparken i norr ingår i naturreservatet Slättbergen. Här finns gammal hållmarkstallskog, geologiskt unika slättberg och informationsskyltar. I en glänta i södra utkanten ligger en lekplats.

Myrtuveparken i söder har en naturmarksdel och en del med öppna gräsytor med fina solitära lövträd. Delar av området används som skolskog och här finns också en lekplats inspirerad av insekter och ett utegym.

Aktiviteter Närrekreation, cykling, löpning.

Anläggningar Gång- och cykelvägar, lekplatser, pulkabacke.

Skydd enligt miljöbalken Delvis kommunalt naturreservat (gäller Eriksroparken).

Markägare Trollhättans Stad.

14. Lextorpsparken

Beskrivning av värden Bostadsnära grönområde med naturmark och öppna gräsytor som nyttjas för närrekreation i Lextorp. Omges av gång- och cykelvägar och genomkorsas av ett nät av stigar. I området finns en hundrastgård, en pulkabacke och en lekplats. I direkt anslutning ligger en fotbollsplan med konstgräs.

Aktiviteter Närrekreation, cykel, löpning.

Anläggningar Gång- och cykelvägar, hundrastgård, lekplats, pulkabacke.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad.

15. Lextorpsskogen

Beskrivning av värden Bostadsnära grönområde i Trollhättans södra utkant. Området består av hållmarker och barrskog. Genom området går en elbelyst motionsslinga. Skogen genomkorsas av strövstigar.

Aktiviteter Löpning, närrekreation.

Anläggningar Elbelyst motionsspår, parkering.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad och privata.

16. Ryrparken

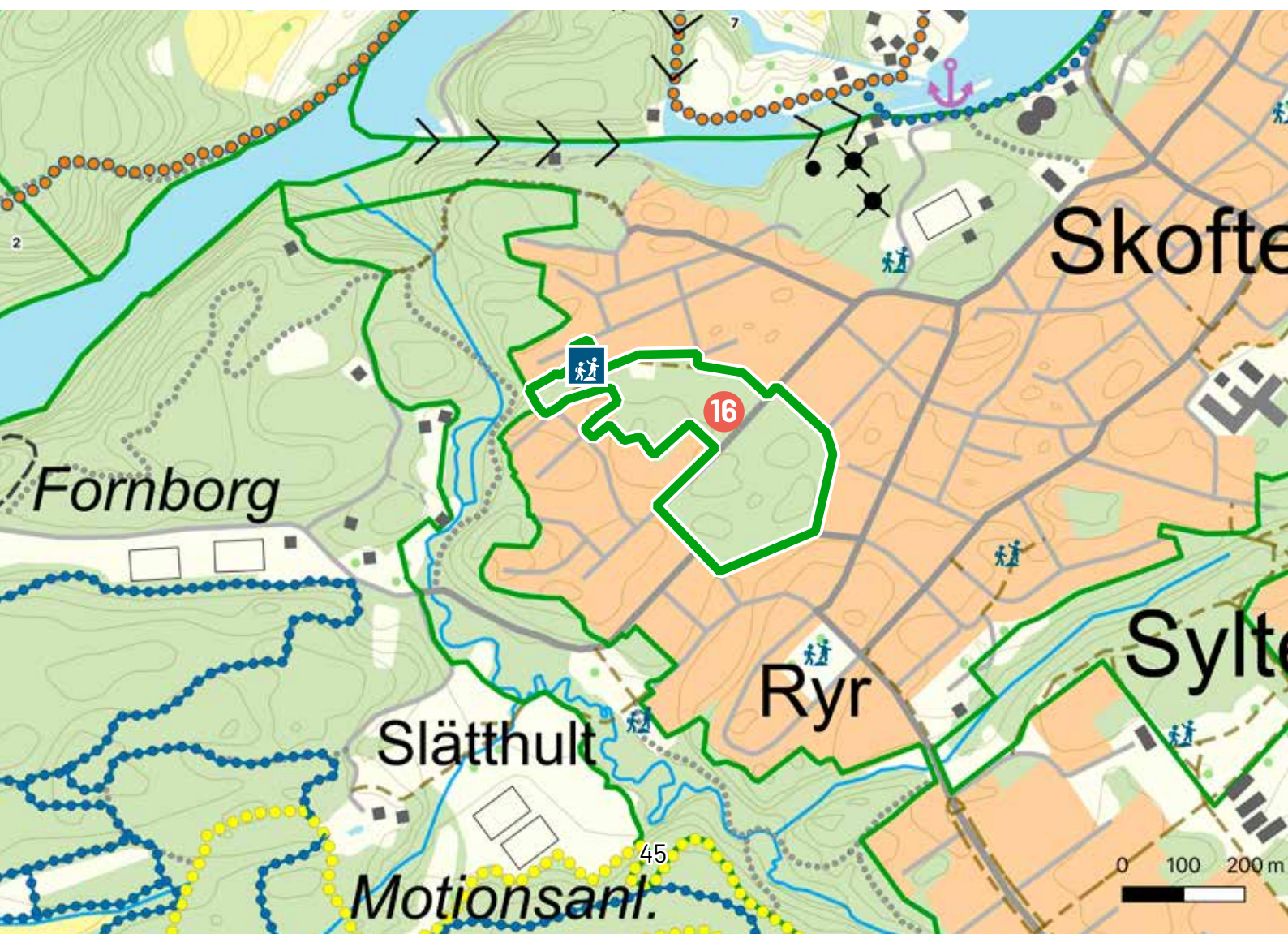
Beskrivning av värden Grönområde/park som delas i två delar av Ryrvägen. I söder finns anlagda gångvägar. Naturmarken i norr är mer kuperad och genomkorsas av upptrampade stigar. Här finns en lekplats samt en öppen gräsyta som används som fotbollsplan.

Aktiviteter Närrekreation.

Anläggningar Gångvägar, lekplats.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad.

17. Ryrbäcken

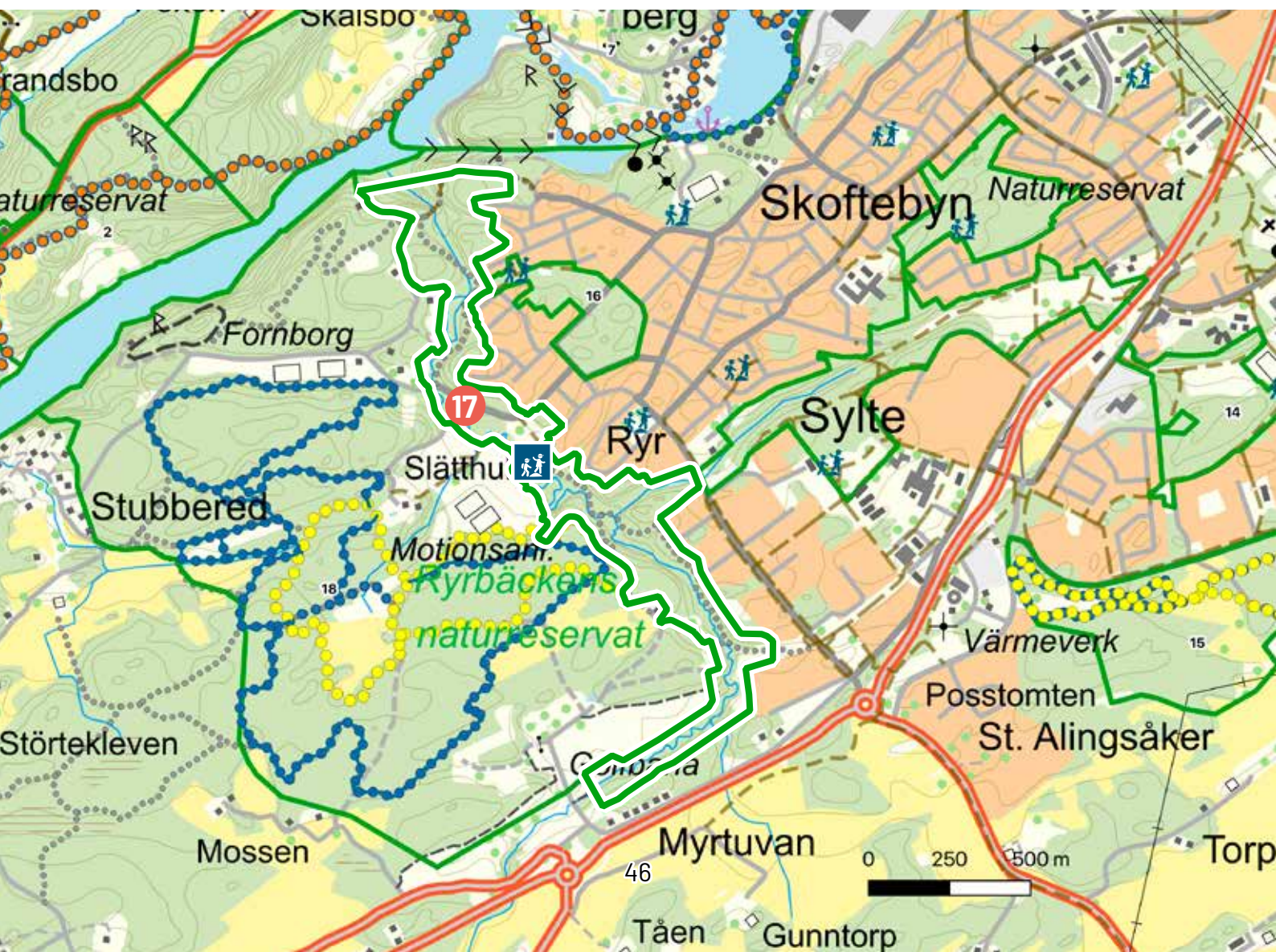
Beskrivning av värden Naturreservat som utgörs av en lövskogsbevuxen bäckravין med rikt fågelliv och intressant flora. En grön oas och unik naturmiljö med ett stort antal besökare, inte minst om våren. Området är lättillgängligt med anlagda promenadvägar och broar över bäcken. Området fungerar både som ett närrekreationsområde och utflyktsmål samt är en förlängning av motionsområdet runt Slätthult.

Aktiviteter Närrekreation, studier av växter och djur.

Anläggningar Gångvägar, lekplats.

Skydd enligt miljöbalken Kommunalt naturreservat.

Markägare Trollhättans Stad och Sjöfartsverket.

18. Slätthult

Beskrivning av värden Slätthult är ett av Trollhättans stora motions- och friluftsområden. Landskapet växlar mellan öppna kulturmarker och barrskogar med vildmarksprägel. Ovanför branterna längs älven finns bergknallar med fantastisk utsikt över älven.

I området bedrivs friluftsliv och motion av olika slag. Med utgångspunkt från Slätthultsgården, som drivs i regi av Trollhättans SK, går motionsspår i varierande längder för mountainbike, löpning och skidåkning. En orienteringskarta finns över området. Motionsgården är öppen för allmänheten under vissa tider.

Aktiviteter Närrekreation, löpning, skidåkning, cykling (mountainbike), orientering.

Anläggningar Motions slingor, delvis belysta, motionsgård, parkering.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad.

19. Öresjö

Beskrivning av värden Ett av Trollhättans viktigaste friluftsområden. Sjön är stor, har klart vatten och många vikar, uddar och öar som gör den spännande att upptäcka. I sjön bedrivs ett aktivt båtliv, delvis på grund av sjöns goda fiske (med fiskekort), framför allt efter abborre och gädda. Sjön är också populär bland paddlare och skridskoåkare. I området finns kommunens största badplats med två badvikar, Phoenix och Munkeboviken, som binds samman av en tillgänglighetsanpassad strandpromenad. Båda badvikarna är utrustade med ramp för besökare med funktionsnedsättning.

Öresjö är skyddsområde för flodkräfta enligt Förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen och Fiskelagen, vilket innebär restriktioner vid handhavande av båtar m.m.

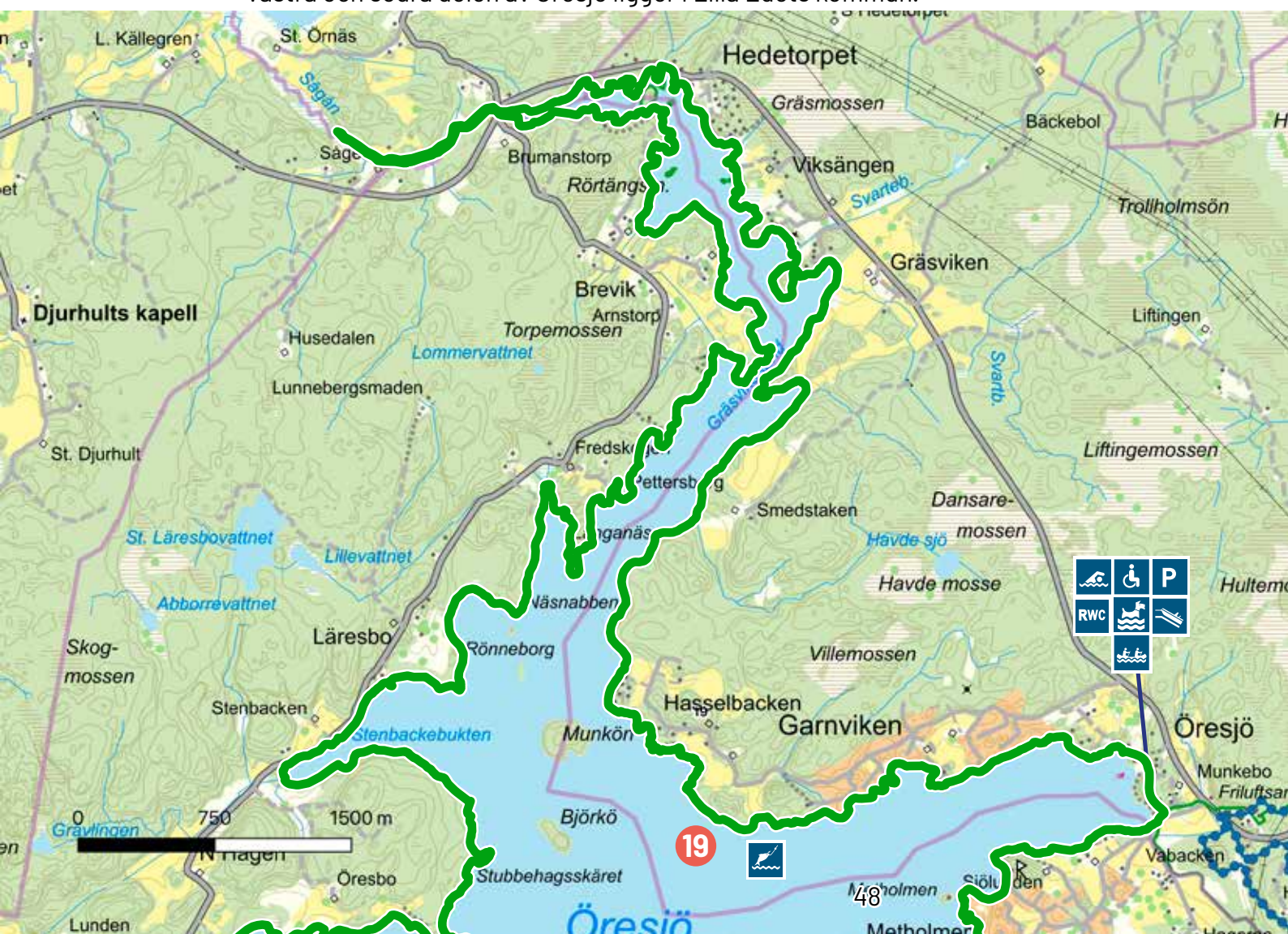
Aktiviteter Fiske med fiskekort, bad, paddling, båtliv, skridsko.

Anläggningar Tillgänglighetsanpassad badplats, båtramp, toalett, parkeringar, rastplatser, eldstäder, gångvägar.

Skydd enligt miljöbalken Strandskydd, vattenskyddsområde.

Markägare Privata och Trollhättans Stad.

Västra och södra delen av Öresjö ligger i Lilla Edets kommun.

20. Älvabo-Kullhagen

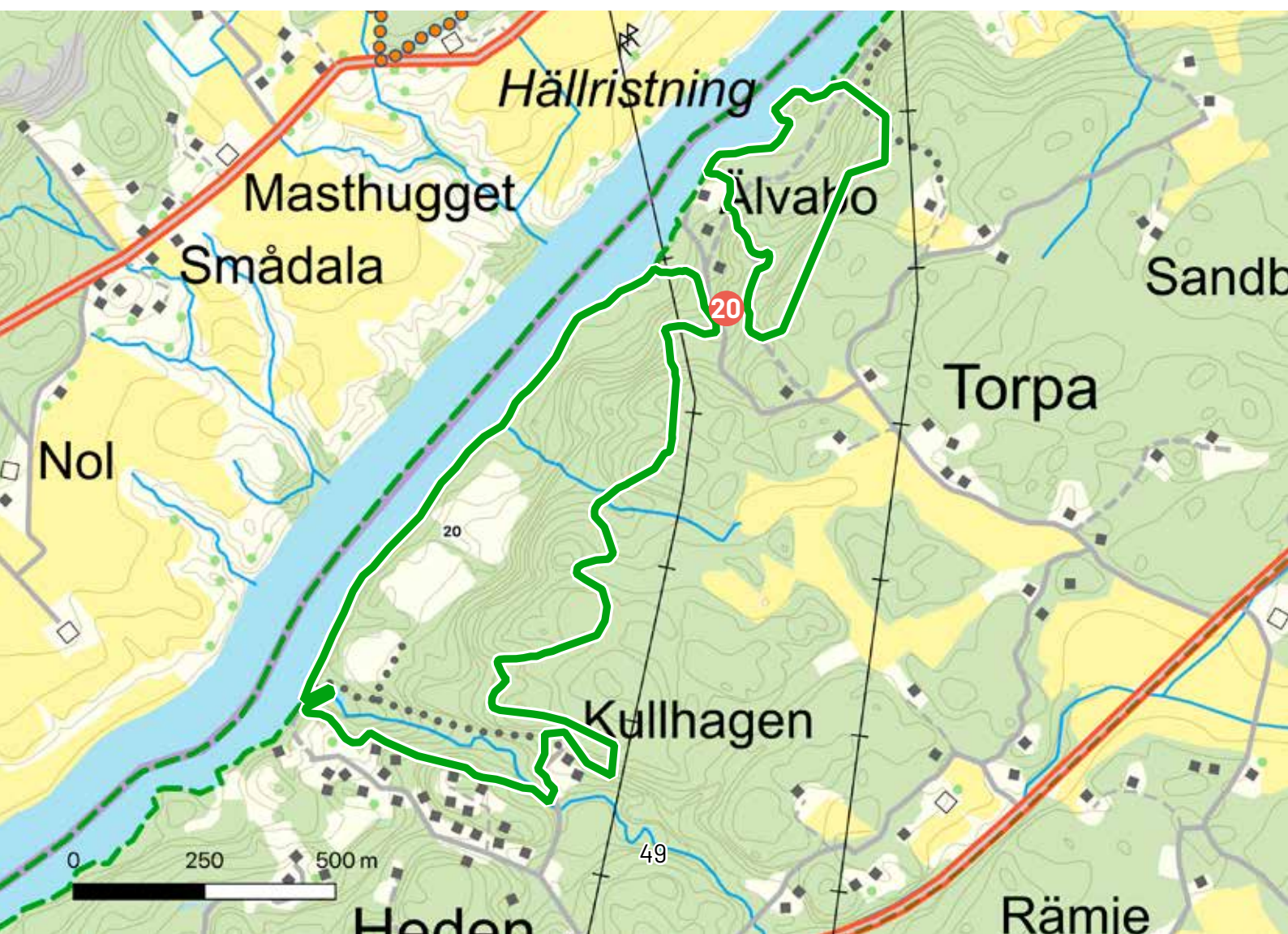
Beskrivning av värden Dramatiska sluttningar med artrika lövskogar och branter längs Göta älv. Området är i dagsläget svårtillgängligt men har stor potential att bli ett attraktivt friluftsområde för såväl stadens invånare som mer långväga besökare. Området kan med fördel utvecklas för att möta behovet av mer friluftsliv i takt med att Trollhättan växer.

Aktiviteter Studier av växter och djur.

Anläggningar Saknas.

Skydd enligt miljöbalken Strandskydd. Ingår delvis i område av riksintresse för naturvård (Göta och Norde älvs dalgångar) och område av riksintresse för friluftsliv (Göta älv - delområdet Vänersborg-Trollhättan).

Markägare Trollhättans Stad.

21. Göta älv

Beskrivning av värden På Göta älv passerar tusentals båtar varje år. Älven är också ett uppskattat fiskevatten (med fiskekort). Fiskerätten tillhör Göta Älvs Lilla Edet-Trollhättans fiskevårdsområdesförening.

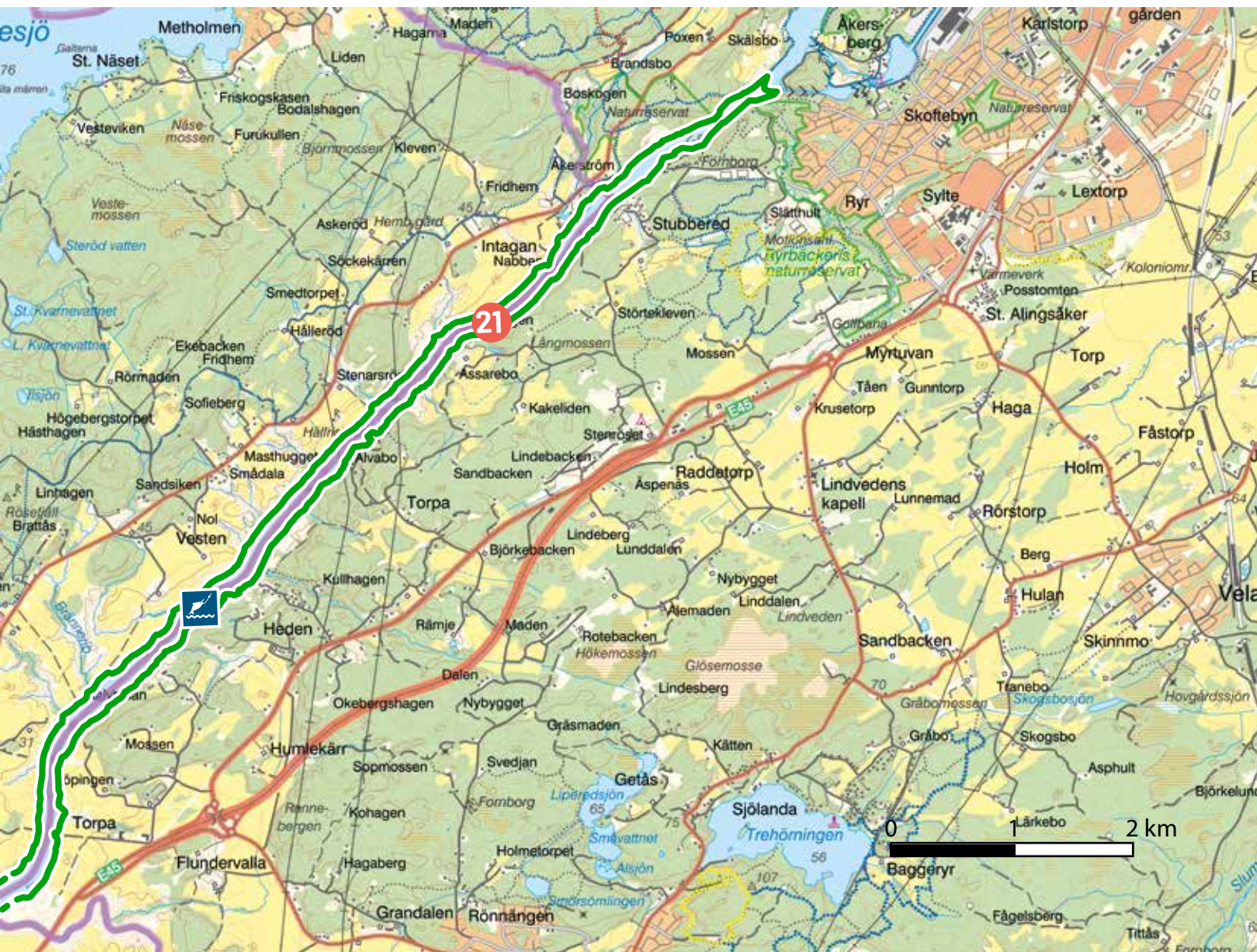
Aktiviteter Fiske med fiskekort och båtliv.

Anläggningar Saknas.

Skydd enligt miljöbalken Ingår i område av riksintresse för naturvård (Göta och Norde älvs dalgångar) och område av riksintresse för friluftsliv (Göta älv - delområdet Lilla Edet-Älvängen). Strandskydd.

Markägare: Sjöfartsverket och privata.

Kommungränsen går genom älven. Nordvästra delen ligger i Lilla Edets kommun.

22. Slumpån

Beskrivning av värden Nedströms Velandaslingrar Slumpån genom ett landskap med omväxlande och intressant natur. De betade ravinerna vid Torpa utmärker sig särskilt. Längs ån finns spännande kulturmiljöer, till exempel gamla kvarnar och fabriker vid Sjuntorp. Vattendraget är delvis svårtillgängligt, men det är möjligt att paddla vissa sträckor eller gå på upptäcktsfärd längs stränderna. Kanot kan bland annat läggas i vid Sjuntorps fabriker.

Slumpån är också ett uppskattat fiskevatten och det fiskas både från land och vattnet. Förutom abborre och gädda förekommer en rad olika karpfiskar. Fiskekort finns att köpa för de nedre delarna av Slumpån.

Aktiviteter Fiske med fiskekort, paddling, studier av växter, djur och kulturmiljö.

Anläggningar Saknas.

Skydd enligt miljöbalken Ingår i område av riksintresse för naturvård (Göta och Norde älvs dalgångar). Strandskydd.

Markägare Sjöfartsverket och privata.

23. Lipered

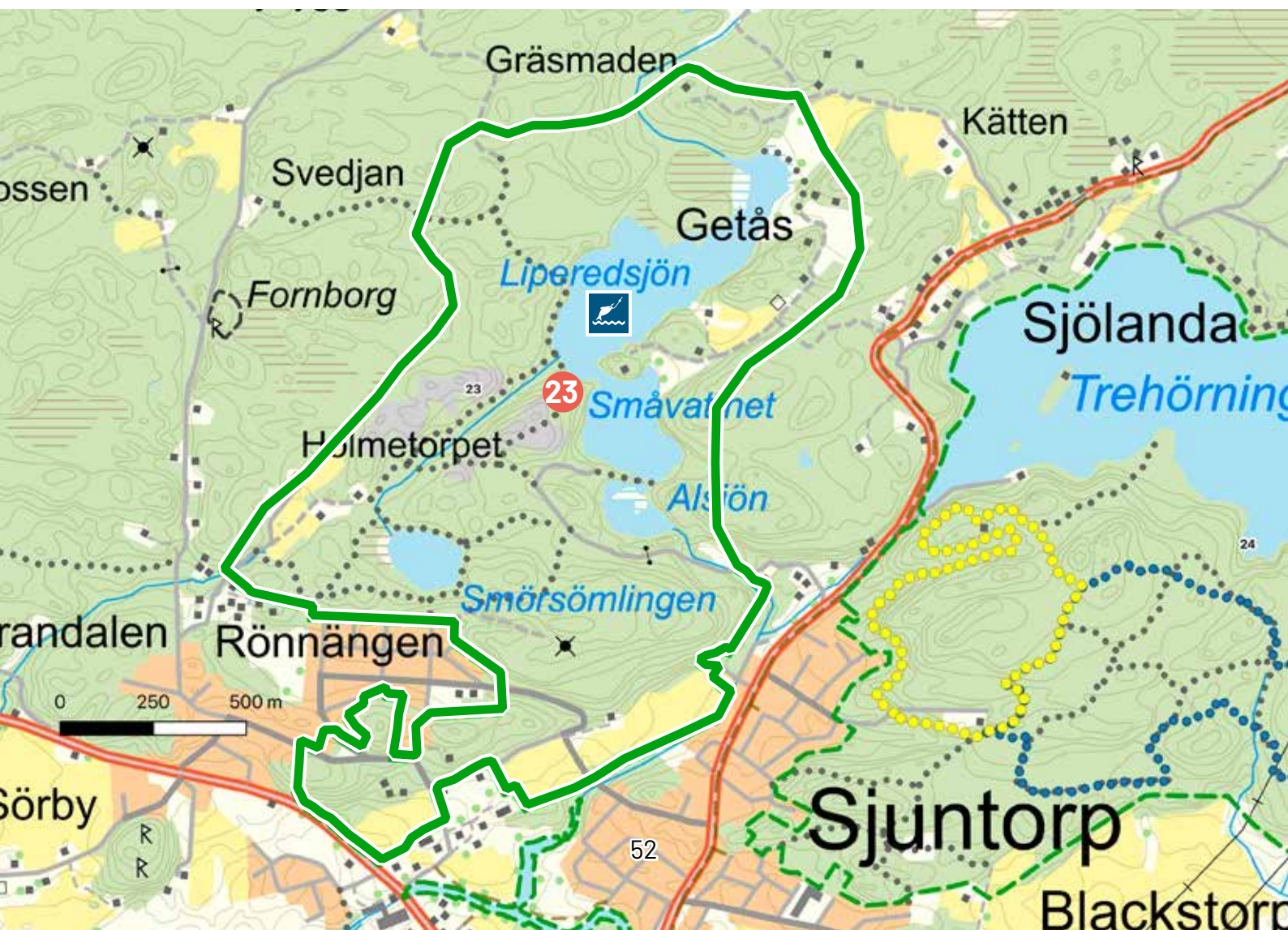
Beskrivning av värden Norr om Sjuntorps samhälle ligger skogssjöarna Alsjön, Småvattnet, Liperedssjön och Smörsömlingen. Sjöarna omges bitvis av skogar med vildmarkskänsla som inbjuder till strövtåg, bad och fiske. Fisket ingår i medlemskortet för Sportfiskarna Trollhättan/Vänersborg. I söder ingår Ulveberget och intilliggande höjder som är bevuxna med värdefull lövskog. Området har stor potential att utvecklas ytterligare som attraktivt närströvsområde.

Aktiviteter Bad, fiske med fiskekort, närrekreation.

Anläggningar Saknas.

Skydd enligt miljöbalken Strandskydd.

Markägare Trollhättans Stad och privata.

24. Rödjan-Trehörningen-Björkås

Beskrivning av värden Sjön Trehörningen med omgivande terräng i söder och öster är ett fint närrekreationsområde för boende i Sjuntorp. Hit kommer också många friluftsutövare från andra håll.

Vid Trehörningens norra strand ligger den kommunala Sjölanda badplats, utrustad med toalett och brygga. Trollhättans Stad har planer för upprustning av badplatsen. Sjön är också ett uppskattat paddel- och skridskovatten.

Terrängen runt sjön genomkorsas av stigar och leder. Österut går en kulturled med utgångspunkt från Vårhaga sommargård eller hembygdsgården Björkås. Leden hänger samman med stigsystemet söder om sjön som utgår från motionsgården Rödjan.

Rödjan drivs av orienteringsklubben Flundrehof. Från motionsgården utgår motionsslingor för löpning och skidåkning av olika längd, delvis belyst. Området ingår i Naturpasset, ett paket med karta över orienteringskontroller som sitter uppe under hela sommarhalvåret, och som kan köpas av allmänheten. Orienteringsklubben anordnar årligen flera tävlingar i området.

Aktiviteter Närrekreation, löpning, skidåkning, orientering, bad, paddling, skridskoåkning, studier av kulturmiljöer.

Anläggningar Motionsslingor, delvis belysta, vandringsled, motionsgård, kommunal badplats, parkeringar, toaletter.

Skydd enligt miljöbalken Strandskydd.

Markägare Privata, Trollhättans Stad (en mindre del vid badplatsen och i västligaste delen mellan bebyggelsen och sjön).

25. Hullsjön

Beskrivning av värden Naturreservatet Hullsjön är en av Västsveriges finaste fågellokaler. Årligen observeras runt 200 arter runt sjön. Vid sjöns västra strand finns två iordningställda observationsplatser. I övrigt är sjön svårtillgänglig och beträdnadsförbud råder i en stor del av området 15 mars till 15 november.

Aktiviteter Studier av växter och djur, skridskoåkning.

Anläggningar Fågeltorn, parkering, rastplatser.

Skydd enligt miljöbalken Statligt naturreservat, Natura 2000, fågelskyddsområde, landskapsbildsskyddsområde, strandskydd.

Markägare Privata.

Östra delen av Hullsjön ligger i Vänersborgs kommun.

26. Vittene kulturlid

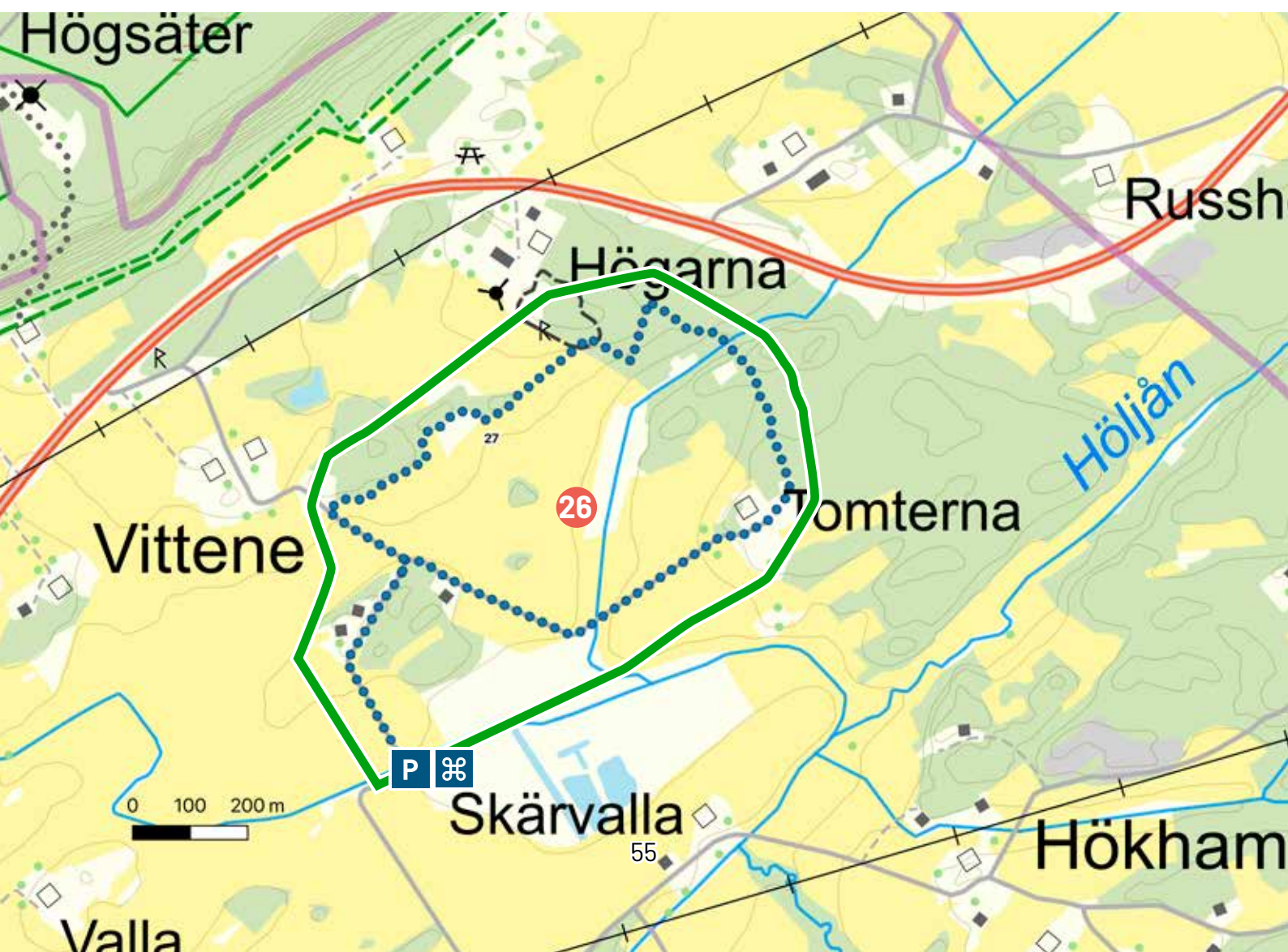
Beskrivning av värden Vittene är känt för Sveriges tredje största guldfynd som hittades här 1995. En tre kilometer lång kulturlid med informationsskyltar iordningställdes i ett samarbete mellan Västarvet, Trollhättan Stad, Innovatum och Länsstyrelsen Västra Götaland. Här vandrar man i vacker natur och kan ta del av den fascinerande historien om området.

Aktiviteter Vandring, studier av kulturmiljö.

Anläggningar Parkering, vandringsled.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Privata.

27. Halle- och Hunneberg

Beskrivning av värden Halle- och Hunneberg är mytomspunna platåberg med oändliga möjligheter till friluftsliv. Här finns motionsspår, skidspår, cykelleder, downhill och möjlighet att fiska och paddla.

Området omfattas av en av Sveaskogs ekoparker och sträcker sig över kommunerna Trollhättan, Grästorp och Vänersborg. Branterna är skyddade som naturreservat. Endast en mindre del av Hunnebergs branter vid Håsten ligger i Trollhättans kommun, men de flesta kommuninvånare uppfattar bergen som ett av "sina friluftsområden". Det pågår utveckling och förändring på bergen i samarbete med kommuner, föreningar och organisationer för att bevara och vårda bergens natur- och kulturarv liksom för att skapa förutsättningar för rekreation och friluftsliv.

Den naturliga startpunkten för besök i området är Bergagården sydost om Vargön. Intill gården finns Kungajaktmuseet Älgens Berg ett besök- och informationscentrum för Halle- och Hunneberg. Här finns också en restaurang, Hunnebergs Naturskola och orienteringsklubb.

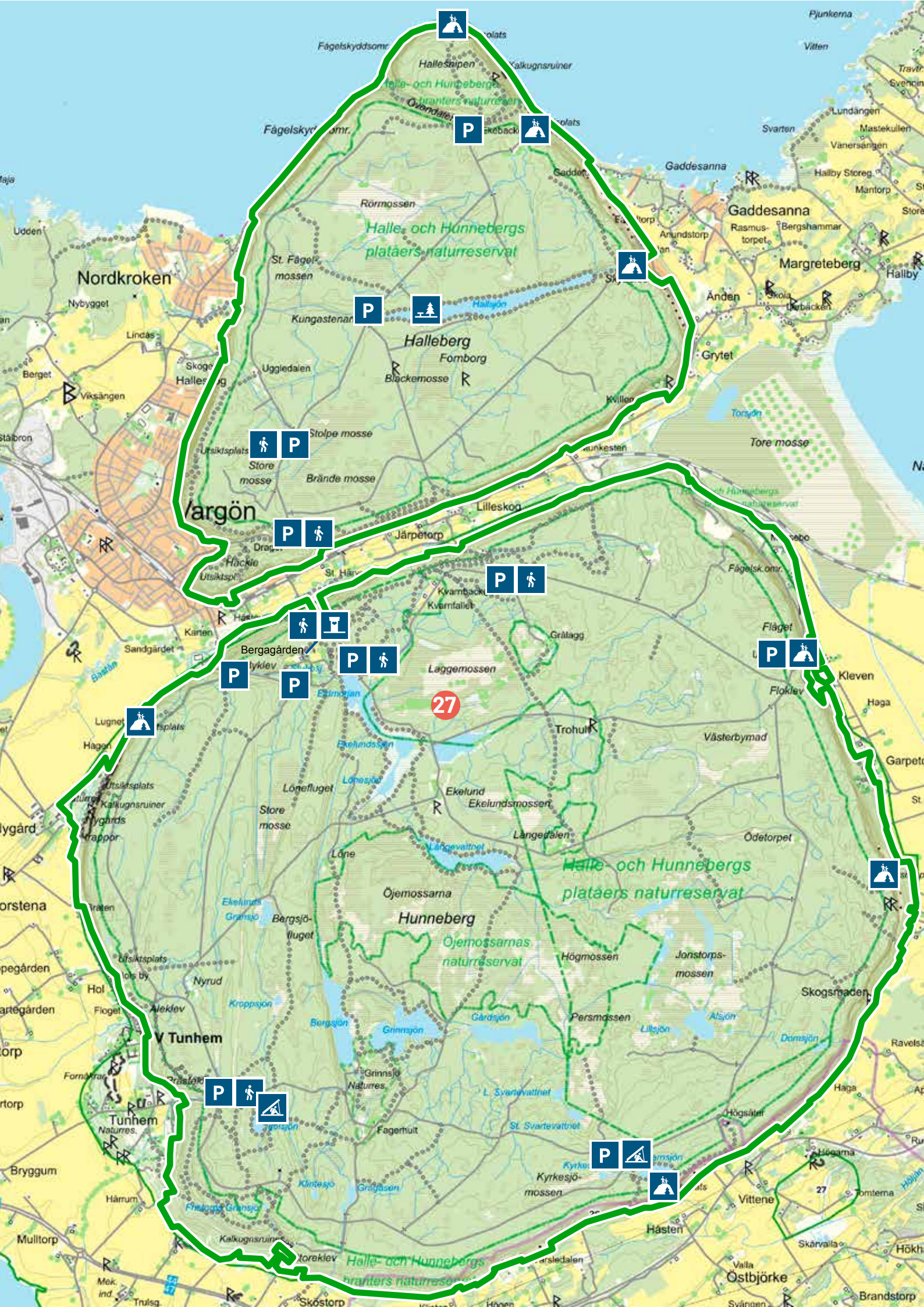
Vid Bergagården finns en promenadväg som är tillgänglig med rullstol.

Aktiviteter Vandring, skidåkning, cykling, fiske, paddling, studier av växter och djur.

Anläggningar På bergen finns flera olika slags anläggningar men ingen av dessa ligger inom Trollhättans kommun. Trollhättans Stad delfinansierar dock Naturskolan Hunneberg som bedrivs av Stiftelsen Bergagården.

Skydd enligt miljöbalken Statligt naturreservat, Natura 2000.

Markägare Naturvårdsverket, Sveaskog och privata.

Halle- och Hunnebergs
platåers naturreservat

Halle- och Hunnebergs
platåers naturreservat

27

P

P

28. Oscarshov

Beskrivning av värden I anslutning till Norra Björke idrottsplats i sydvästra utkanten av Norra Björke ligger närströvområdet Oscarshov. Genom äldre skog går en 800 meter lång motions slinga. På idrottsplatsen finns en rink för spontanidrott såväl sommar som vinter.

Aktiviteter Närrekreation, löpning, skridsko.

Anläggningar Motionsspår, rink för is- och bollsport.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad.

29. Åsevi

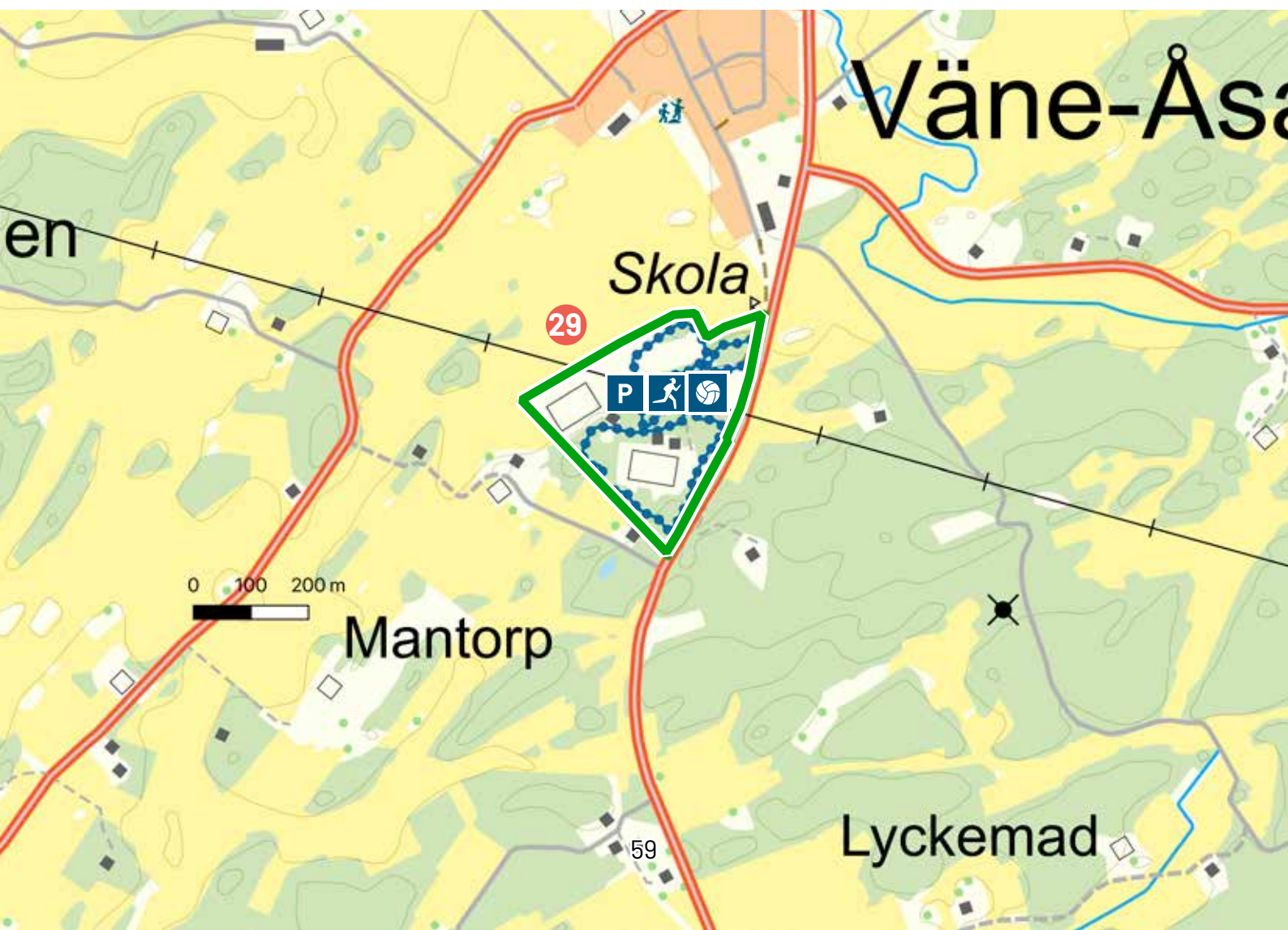
Beskrivning av värden Åsevi är namnet på Åsaka sportklubbs idrottsanläggning strax söder om Väne-Åsaka. Genom skogsdungarna, som ligger i anslutning till fotbollsplanen, går ett 1,5 km långt motionsspår.

Aktiviteter Närrekreation, löpning.

Anläggningar Motionsspår.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Trollhättans Stad.

30. Sjökullesjön

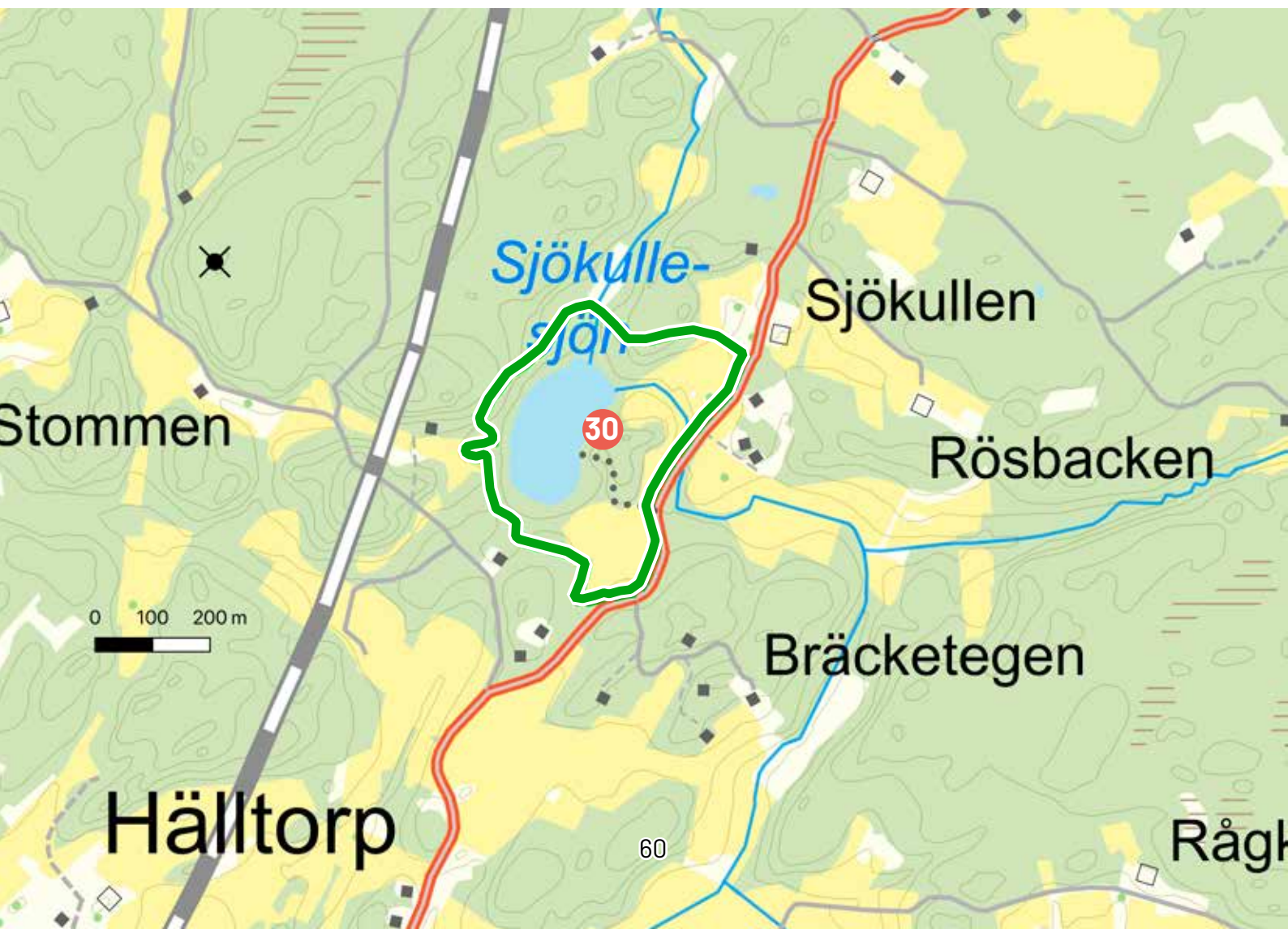
Beskrivning av värden En närmast cirkelrund, idyllisk sjö i en sänka som omges av barrskogsklädda kullar och åkermarker. Sjön kan vara en så kallad dödissjö. Fint utflyktsmål med möjlighet till bad.

Aktiviteter Bad.

Anläggningar Saknas.

Skydd enligt miljöbalken Strandskydd.

Markägare Privat.

31. Ålstadnäset

Beskrivning av värden Ålstadnäset är en strövvänlig halvö med gamla ekar, naturskog och rik biologisk mångfald. Området är ett trevligt och välbesökt utflyktsmål, inte minst om sommaren. Ålstadnäset är sedan 2019 skyddat som naturreservat. Syftet med reservatet är bland annat att det ska fylla en viktig funktion för friluftslivet. Detta ska uppnås genom anläggning och underhåll av stigar, grillplatser, spänger och en parkeringsplats. Avsikten är att de igenväxta betesmarkerna ska restaureras och bete återupptas.

Aktiviteter Vandring, närrekreation, bad, studier av växter och djur.

Anläggningar Parkering. Det är oklart när övriga åtgärder som är planerade för friluftslivet enligt Länsstyrelsens skötselplan för naturreservatet kommer att genomföras.

Skydd enligt miljöbalken Statligt naturreservat, strandskydd.

Markägare Naturvårdsverket.

32. Gravlången

Beskrivning av värden. Långsmal sjö med flera uddar och vikar som utnyttjas för bad, fiske (efter tillstånd från markägaren) och båtliv. På Ålstadnäset norr om naturreservatet finns en enklare kommunal badplats med parkeringsplats. Sjön är också ett uppskattat paddelvatten med möjlighet att enkelt lägga i sin kanot från den kommunala badplatsen.

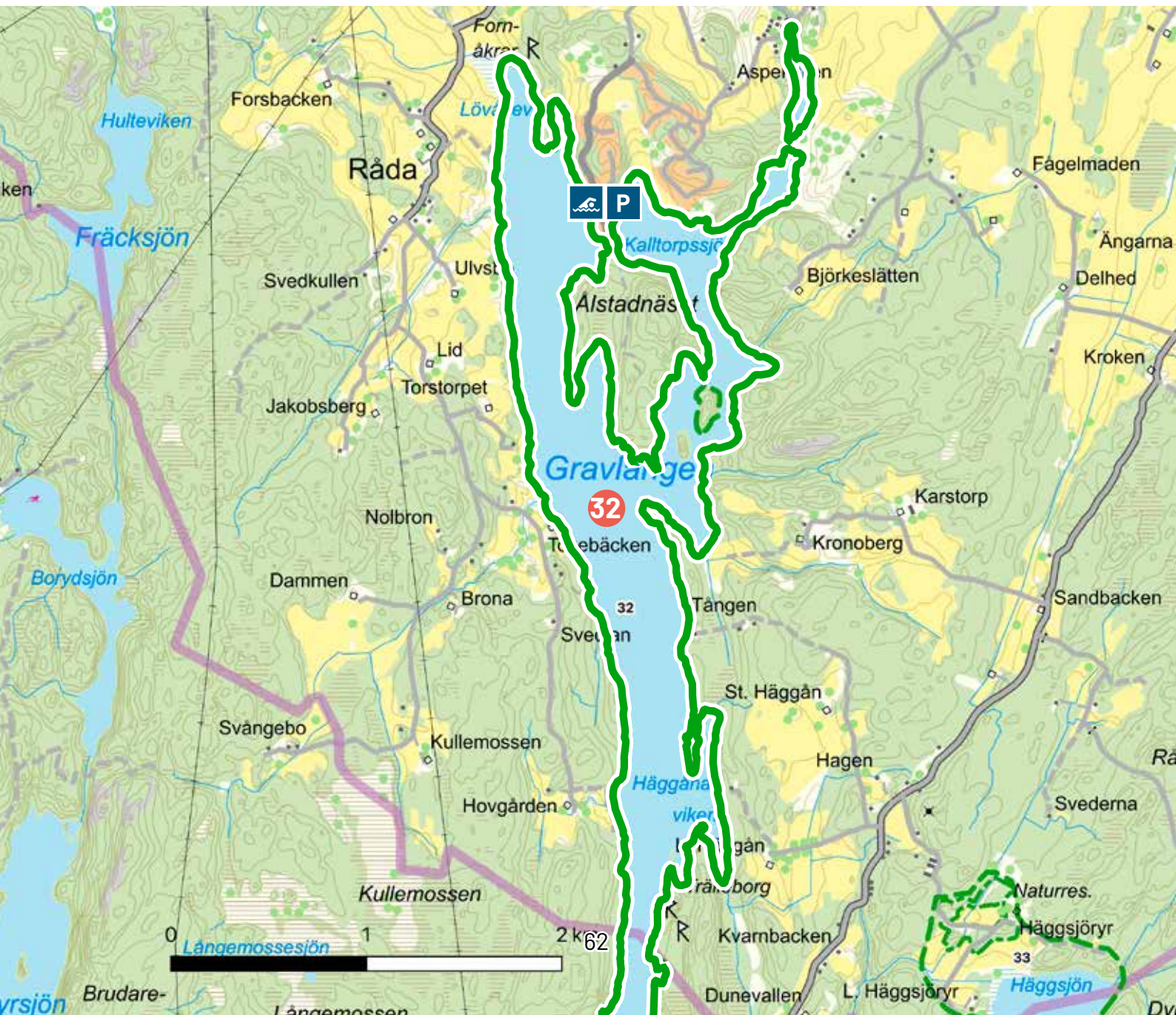
Aktiviteter Bad, paddling, båtliv, skridskoåkning.

Anläggningar Badplats, parkering.

Skydd enligt miljöbalken Strandskydd.

Markägare Privata.

Gravlången ligger även inom Lilla Edets kommun.

33. Häggsjöryr

Beskrivning av värden Åldriga ekhagar med fladdermöss, sällsynta skalbaggar, lavar och kärleväxter. Området är skyddat som naturreservat. Fint utflyktsmål, inte minst under vårens vitsippeblomning.

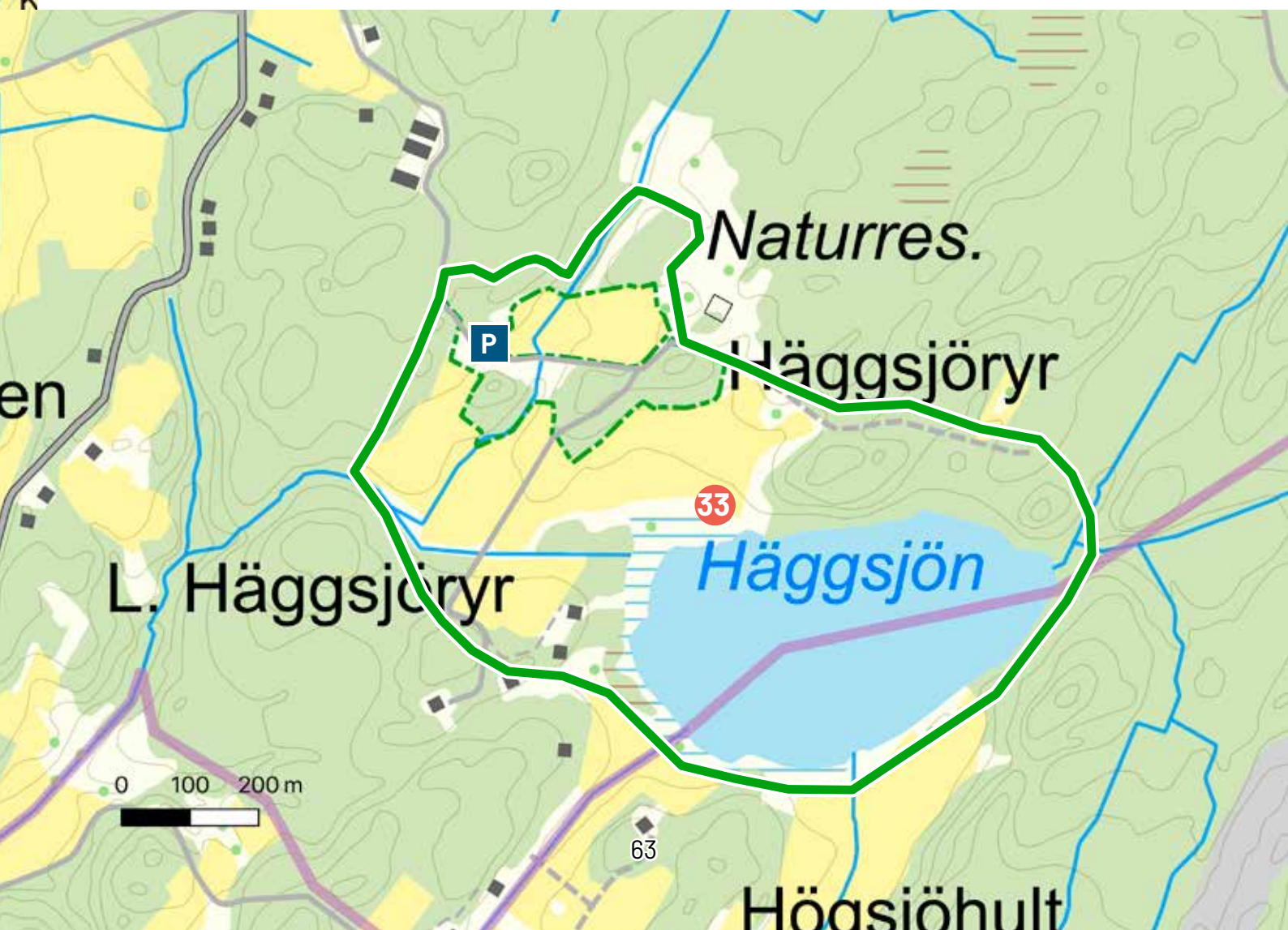
Aktiviteter Studier av växter och djur.

Anläggningar Parkering.

Skydd enligt miljöbalken Statligt naturreservat, Natura 2000, strandskydd.

Markägare Privata.

Häggsjöryr ligger även inom Lilla Edets kommun.

34. Nyckelby-Lunne

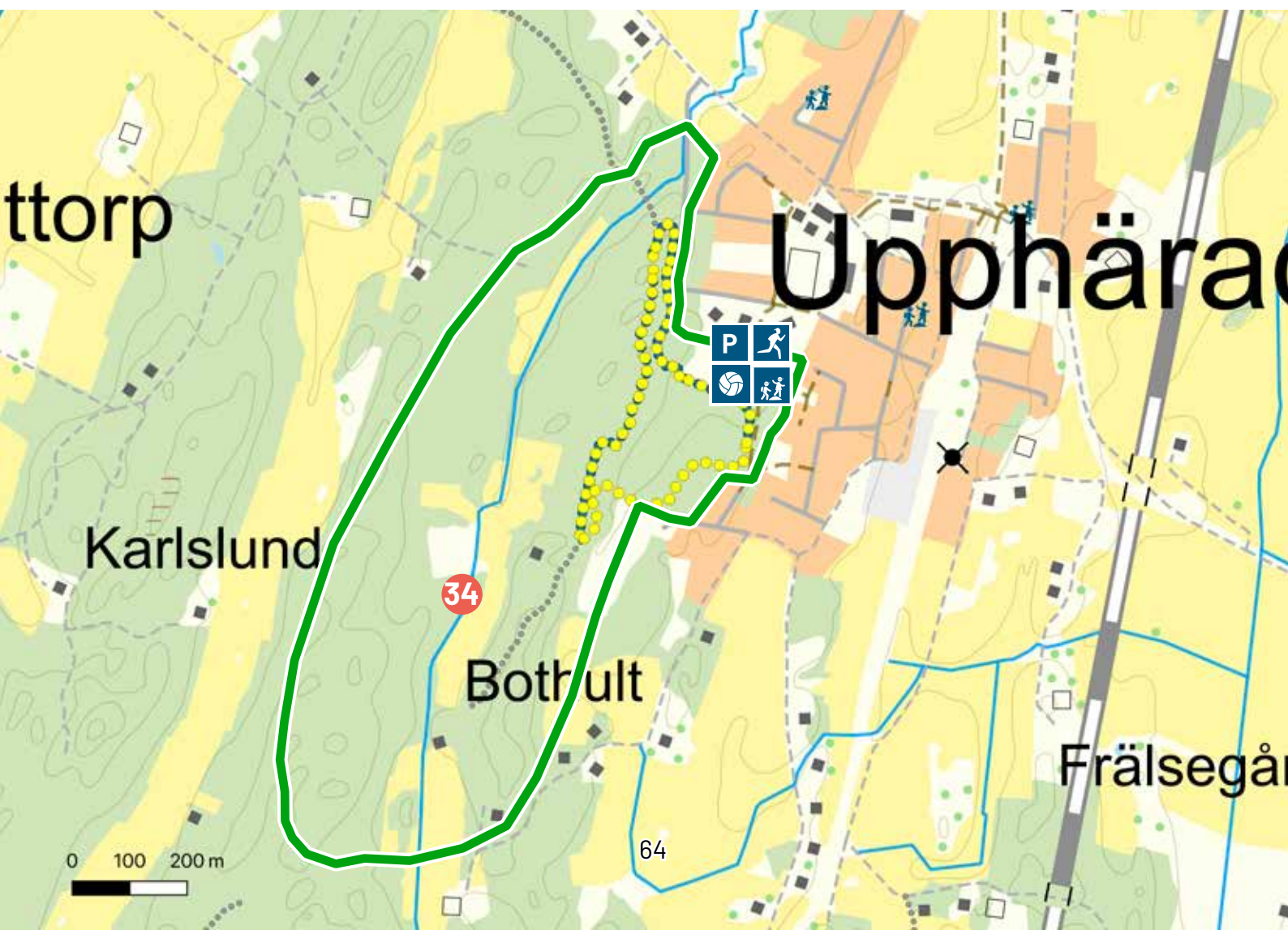
Beskrivning av värden Strövområde med äldre skog med inslag av småbrutna jordbruksmarker i direkt anslutning till Upphärads samhälle. I norr finns ett 1,5 km långt motionsspår med elbelysning. Från motionsspåret finns möjlighet att göra promenader eller löpturer söderut på grusvägar och stigar. I anslutning ligger en idrottsplats och en aktivitetsyta för spontanidrott samt lekplatsen Vadet.

Aktiviteter Närrekreation, löpning.

Anläggningar Motionsspår, aktivitetsyta med belysning, parkering och lekplats.

Skydd enligt miljöbalken Saknas.

Markägare Privata, Trollhättans Stad.

35. Lilla Boda

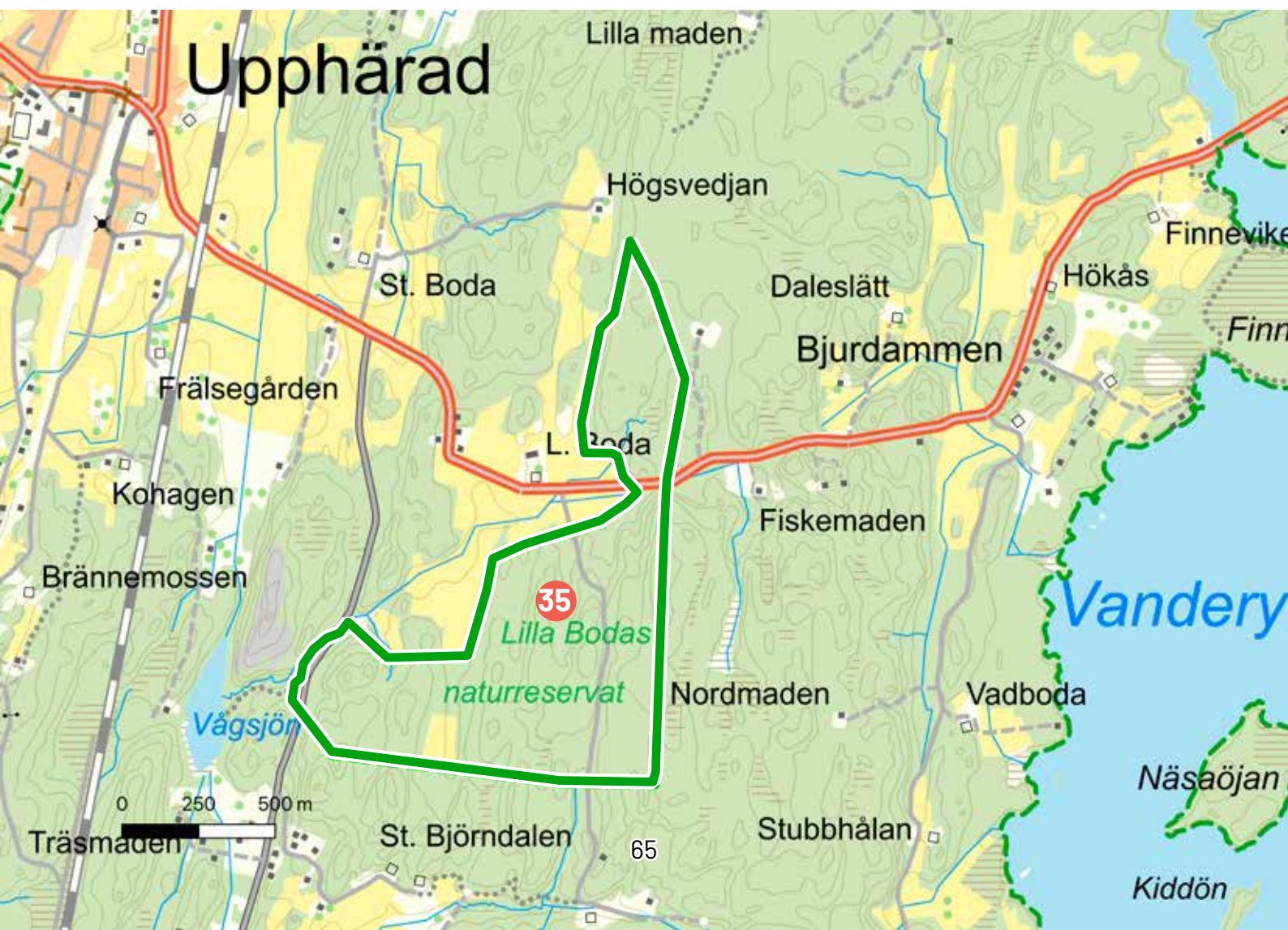
Beskrivning av värden Spännande och artrik naturskog med vildmarkskänsla. Skyddad som naturreservat sedan 2018. Ett av reservatets syften är att göra skogsmiljöerna mer tillgängliga för allmänheten. Enligt naturreservatets skötselplan ska en parkeringsplats och vandringsled anläggas.

Aktiviteter Studier av växter och djur.

Anläggningar Det är oklart när de åtgärder som är planerade för friluftslivet enligt Länsstyrelsens skötselplan för naturreservatet kommer att genomföras.

Skydd enligt miljöbalken Naturreservat.

Markägare Naturvårdsverket.

36. Vanderydsvattnet

Beskrivning av värden Vanderydsvattnet är en av de större sjöarna i Trollhättans kommun, även om bara halva sjön ligger inom kommunens gränser. Sjön är långsmal med varierande omgivning och stränder och har ett rikt fågelliv. Möjligheter till bad och fiske med fiskekort som löses via Kobergs Förvaltning AB.

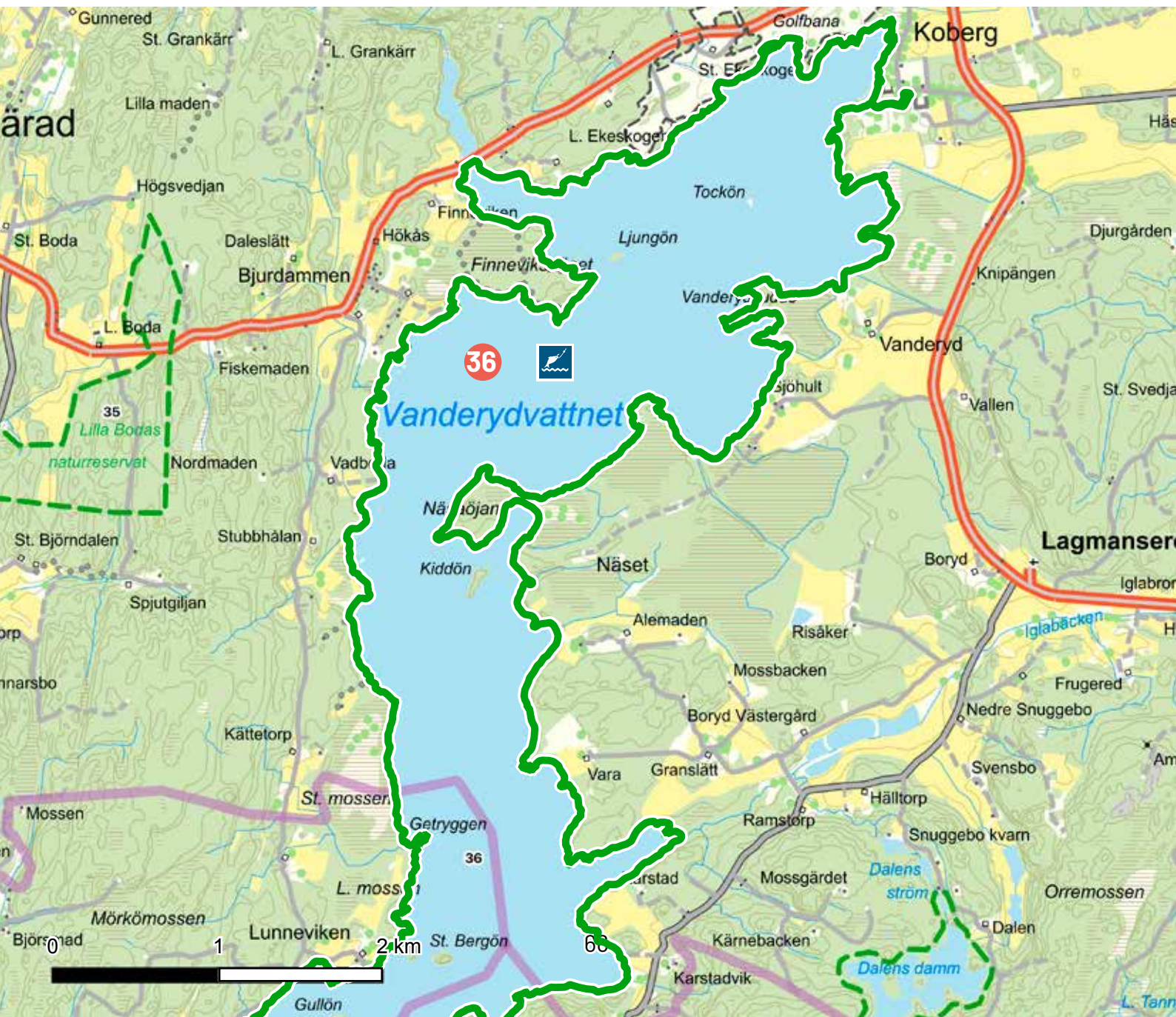
Aktiviteter Bad och fiske med fiskekort.

Anläggningar Saknas.

Skydd enligt miljöbalken Strandskydd.

Markägare Privata.

Vanderydsvattnet ligger även inom Lilla Edets och Ale kommuner.

37. Dalens ström och damm

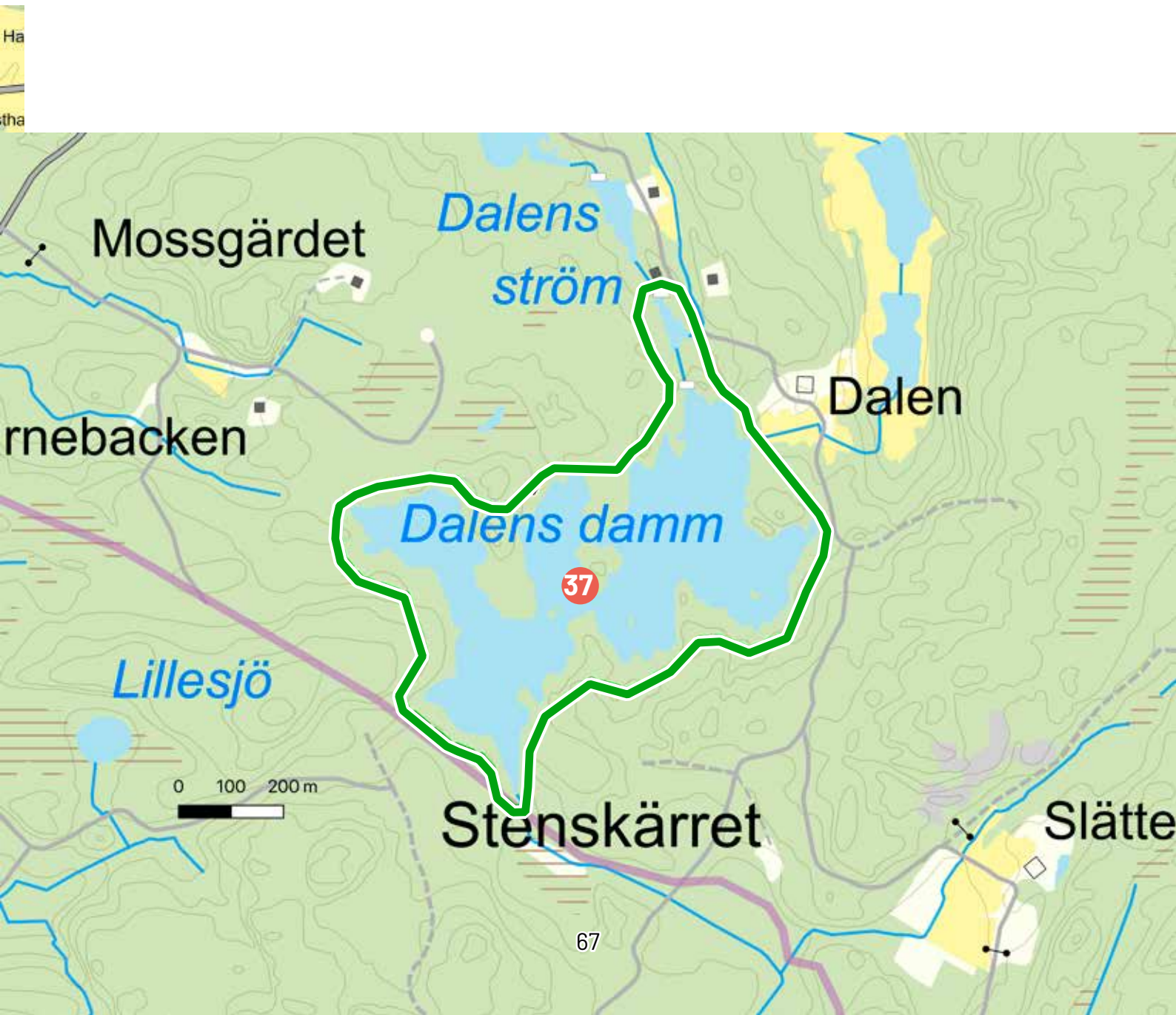
Beskrivning av värden Trevligt och spännande utflyktsmål med kulturhistoriska lämningar och omväxlande natur. I området ingår Dalens damm, en liten sjö som skapats genom dämning, och Dalens ström i vilken vatten från dammen via sex kvarnar rinner till Snuggebo. I anslutning till det strömmande vattnet finns gamla kvarnbyggnader och stensättningar. Dalens damm har ett rikt växtliv och kantas av strövvänlig tallskog och strandnära hällar.

Aktiviteter Vandring, studier av kulturmiljö.

Anläggningar Saknas.

Skydd enligt miljöbalken Strandskydd.

Markägare Privat.

Andra friluftsområden av betydelse

Andra typer av områden som också har en viktig betydelse för friluftsliv i kommunen, men som inte beskrivs särskilt i denna plan är:

- Ett nätverk av mindre parker i Trollhättans tätort av mycket stor betydelse för grönstrukturen och möjligheter för närrecreation, bland annat för barn och gamla. Dessa områden beskrivs i Parkprogrammet.
- Värdefulla naturmiljöer med stora kvaliteter för avkoppling och naturstudier, men som inte är generellt anpassade för ett tillgängligt friluftsliv och därför har ett mindre antal besökare. Dessa områden beskrivs i Naturvårdsprogrammet.
- Kommunalt ägda skogar som inte ingår i de särskilt värdefulla friluftsområdena. Dessa har betydelse bl a genom att kommunen genom sitt skogsinnehav kan bedriva ett skogsbruk som i högre grad tar hänsyn till naturens och friluftslivets intressen. Dessa ska beskrivas i kommunens skogsbruksplan.
- Stora opåverkade områden på landsbygden med jord- och skogsbruk, som nyttjas för närrecreation eller utflykter i högre eller lägre omfattning. Dessa områden ska beskrivas i översiktsplanen.

KÄLLOR

Arnås, L. m.fl. 2016. Trollhättans parkprogram 2016.
Stadsbyggnadsförvaltningen, Trollhättans Stad.

Naturvårdsverket 2018. Vägledning om grön infrastruktur och friluftsliv.

Naturvårdsverket 2013. Friluftsliv i förändring. Slutrapport 6547.

Norling, I. & Larsson, E-L. 2004. Ett gott och friskare liv som äldre – för en aktiv livsstil i natur och trädgård.

Olsson, J., Wadman, J. m.fl. 2016. Naturvårdsplan för Trollhättan.
Trollhättans Stad.

Stenström, J. 1994. Värt att se i Trollhättans kommun. En utflyktsguide.
Naturcentrum AB i samarbete med Trollhättans kommun.

Trollhättans Stad 2013. Översiktsplan 2013. Plats för framtiden.

Trollhättans Stad 2016. För ett jämlikt Trollhättan! – strategi för social hållbarhet 2016-2020. Folkhälsorådet.

Trollhättans kommun 2000. Friluftsliv. Fritidskontoret.

Trollhättans Stad 2013. Cykelplan Trollhättan. Nulägesbeskrivning av värden och aktivitetsdel samt Bakgrundsdel.
Stadsbyggnadsförvaltningen.

Hemsidor

Folkhälsomyndigheten. Friluftsliv för bättre folkhälsa.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/friluftsliv/friluftsliv-for-battre-folkhalsa/>

Naturvårdsverket. Friluftsliv.
<https://www.naturvardsverket.se/Amnen/Friluftsliv/>